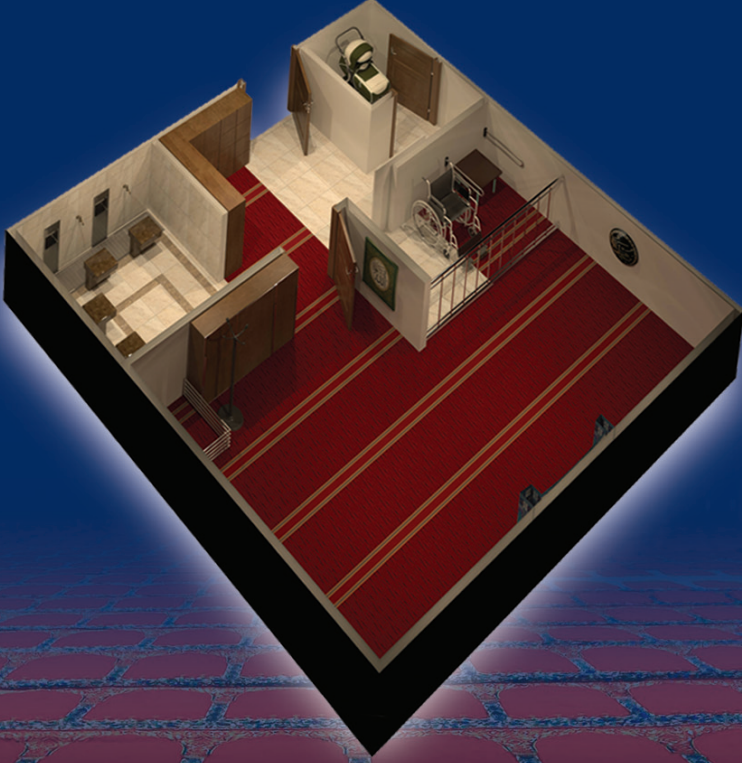

İNSANA VE İNANCA SAYGILI SOSYAL MEKÂN TASARIMLARI

Yol Üstü Dinlenme Tesisleri, Otogorlar, AVM'ler, Hastane vb. Umuma Açık Alanlardaki Mescidler

MİMAR SİNAN
MÜHENDİSLER BİRLİĞİ

NİSAN 2016

MİMAR SİNAN
MÜHENDİSLER BİRLİĞİ

İNSANA VE İNANCA SAYGILI SOSYAL MEKÂN TASARIMLARI

(YOL ÜSTÜ DİNLENME TESİSLERİ, OTOGARLAR, AVM'LER,
HASTANE VB. UMUMA AÇIK ALANLARDAKİ MESCİTLER)

OCAK 2016

Ö N S Ö Z

Yol üstü dinlenme tesisleri, otogarlar, AVM'ler, hastane vb. umuma açık alanlardaki mescitler ile ilgili mevzuatta yer alan maddelerin, yeterince detaylandırılmamış olması, belirli standartların oluşturulmadığının gözlemlenmesi ve bağlayıcı hükümlerin yer almaması sebebiyle gerek mekânların oluşturulmasında belli bir standardın ve fiziksel yeterlilik kriterinin bulunmaması gerekse engellilerin erişimine yönelik kolaylaştırıcı tedbirlerin yeterince sağlanmadığının gözlenmesi sebebiyle bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu kitapçık, üzerinden teknik ve mesleki tartışma ortamı yaratarak temel insani ihtiyaç ve özgürlüklere yönelik kullanım alanlarının tasarlanmasında belli kriterler oluşturulmasını sağlamaya yönelik bir çalışmadır. Öte yandan bu çalışma standart olarak tanımlanması halinde, yönetmelik ve uygulama çalışmalarında referans belge olarak kullanılmasına olanak sağlayacaktır.

Mimar Sinan Mühendisler Birliği

PROJE SORUMLUSU

Hacer YILMAZ
Peyzaj Mimari

PROJE DANIŞMANI

Doç. Dr. Mustafa AY
Makine Mühendisi

PROJE EKİBİ

Emine YALÇINER
Mimar

Filiz ÇELEBİ
Mimar

Hilal SİVRİ
Mimar

Zeynep Betül YOLCU
Mimar

Zahide Zehra ALTAY
Makine Müh.

Sümevra TERZİOĞLU
Bilgisayar Müh.

Taha GÖKPINAR
Mimar

Ümmühan TOKAÇ
Harita Tek.

GİRİŞ

Günümüz Türkiye'sinde kullanımı gittikçe yaygınlaşan ve kullanıcı sayısı artan sosyal mekânların tasarımı esnasında temel insani ihtiyaç ve özgürlüklere yönelik mekânlar göz ardı edilmekte ya da söz konusu mekânlar herhangi bir standarda tabi olarak oluşturulmamaktadır.

Bireylerin ibadet etme hak ve özgürlüğü, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Madde 18, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 9, Din ya da İnanca Dayalı Her Türü Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılığın Kaldırılması Bildirgesi Madde 6, TC Anayasası Madde 24 ile güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda kamusal ve ticari alanlarda ibadet yeri bulundurulması mevzuattaki bir takım maddelerle zorunlu tutulmuştur. Ancak mevzuattaki bu maddeler ibadet yeri tasarımına yönelik bir takım gerekliliklere dair bağlayıcı hükümler içermemektedir. Bu durum kullanıcının insani ihtiyaçlarına yönelik verimli ve kaliteli mekân üretiminin sağlanmasına engel olmaktadır.

Aynı bağlamda Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, TC Anayasası, TC Engelliler (Özürümler) Kanunu ve Yönetmelikler ile engelli bireylerin hakları güvence altına alınmış, engelli bireylerin yaşam standartlarının yükseltilmesi ve erişilebilirliğin artırılması için yasal ve akademik alanda pek çok çalışma yapılmıştır fakat günümüzde kullandığımız birçok sosyal mekânda yapılan bu çalışmaların gerektirdiği kriterler bulunmamaktadır.

Bu öneri çalışmasının amacı, kullanımı gittikçe yaygınlaşan ve kullanıcı sayısı artan yol üstü dinlenme tesisleri, otogarlar, AVM'ler, hastaneler vb. umuma açık alanlarda belirli temel insani ihtiyaç ve özgürlüklere yönelik sosyal alanların oluşturulmasını sağlamak ve arttırmak, oluşturulan/oluşturulacak mekânların kalitesini yükselterek belirli bir standart oluşturulmasına katkı sağlamaktır.

İÇİNDEKİLER

PROJE AMACI

PROJE ÖZETİ

PROJE KONU VE KAPSAMI

TABLO LİSTESİ

ŞEKİL LİSTESİ

MESCİTLERİN TARİHÇESİ

MEVCUT KULLANIM ÖRNEKLERİ

DİNLENME TESİSLERİ, YOL GÜZERGAHI VE ALIŞVERİŞ
MERKEZLERİNDE BULUNAN MESCİTLERİN TESPİTİ
GENEL RAPORU

MEVCUT SORUNLARIN TESPİTİ VE DEĞERLENDİRME

AVM'LERDE, YOL ÜSTÜ DİNLENME TESİSLERİNDE
SOSYAL MEKÂN TASARIMLARI

KONTROL ÇİZELGESİ

SONUÇ

KAYNAKLAR

1. PROJE AMACI

Umuma açık tesislerde (AVM, şehirlerarası dinlenme tesisleri, otoparklar, hastaneler vb.) sosyal mekân tasarlanmasında, projelendirilmesi, örnek uygulamalarını gerçekleştirilmesi ve denetlenmesi için kalite standartlarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

2. PROJENİN ÖZETİ

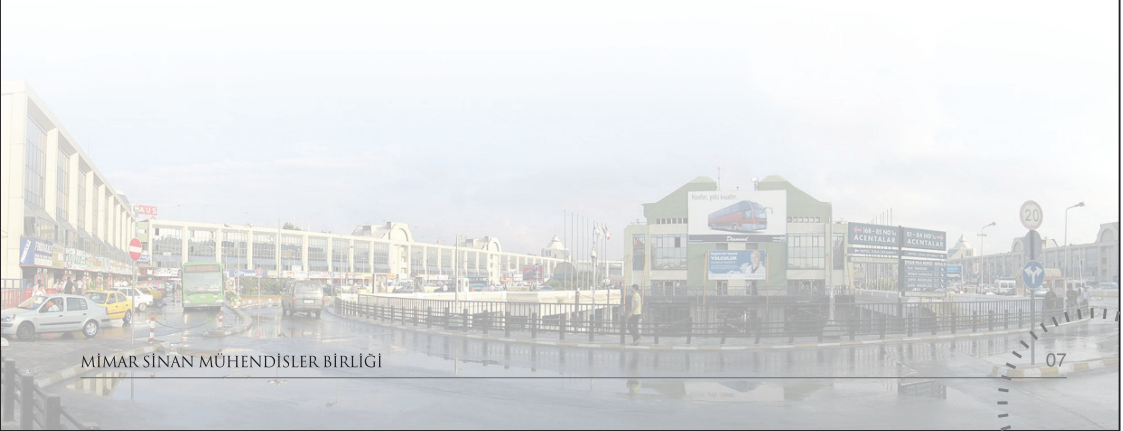
Yol üstü dinlenme tesisleri, otoparklar, alışveriş merkezleri, hastane vb. umuma açık alanlardaki mescitler incelenmiş, hali hazırda büyük çoğunluğunun fiziki şartlarının erişilebilir, fıkha ve sağlığa uygun olmadığı, depo katı, merdiven altı ve havalandırması yetersiz alanlarda insanların ibadet etmek zorunda kaldıkları görülmüştür. İşletmelerin bir kısmı; denetime tabii tutulmayan, kaliteden yoksun mekânları menfaatleri gereği mescit olarak göstermektedirler.

Bu nedenle işletmelerin mescit açmalarının belli bir kalite standardına bağlanması ve sürekliliği açısından denetime tabii tutulması gerekmektedir.

Bu kapsamda; sertifikasyon sisteminin oluşturulması ve puanlama yapılabilmesi için insana ve inanca saygılı sosyal mekân nasıl olmalı ve sürdürülebilirliği konuları detaylıca incelenecek ve çözümlenmesi yapılacaktır.

Yapılan çalışmalar doğrultusunda; umuma açık tesislerde (AVM, şehirlerarası dinlenme tesisleri, otoparklar, hastaneler vb.) fıkha ve sağlığa uygun, sağlıklı ve engellilerin kullanımı açısından kolay ulaşılabilir, ekonomik, işletmecilik açısından sürdürülebilir olan, İNSANA VE İNANCA SAYGILI sosyal mekânların tasarlanması, projelendirilmesi, örnek uygulamalarının gerçekleştirilmesi ve kalite standartlarına göre denetlenmesi amacıyla ilgili kurumlara başvuruda bulunulacaktır.

Son olarak proje, bu kültürün yaygınlaşması ve bu konuda bir bilinç oluşması için kamuoyu ile paylaşılacaktır.

3. PROJE KONUSU VE KAPSAMI

- Sosyal mekânlarda fiziki, sıhhi ve fıkhî şartlara uygun olmayan mescitleri tespit etmek ve karşılaşılan sorunların çözümlenmesine yardımcı olmak.
- İnsanların; sosyal mekânlarda fıkhî ve sağlığa uygun, rahat bir ortamda ibadetlerini eda etmeleri için standartları ortaya koymak.
- Yeni inşaa edilecek AVM, otogar, dinlenme tesisi gibi mekânlarda amaçlanan şartları taşıyan mescitlerin yapılmasının zorunlu hale getirilmesi için standart hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- Proje kriterleri belirlendikten sonra mekânların sertifikasyon kriterlerinin hazırlanması ve ilgili yönetmeliklerde yer almasını sağlamak.

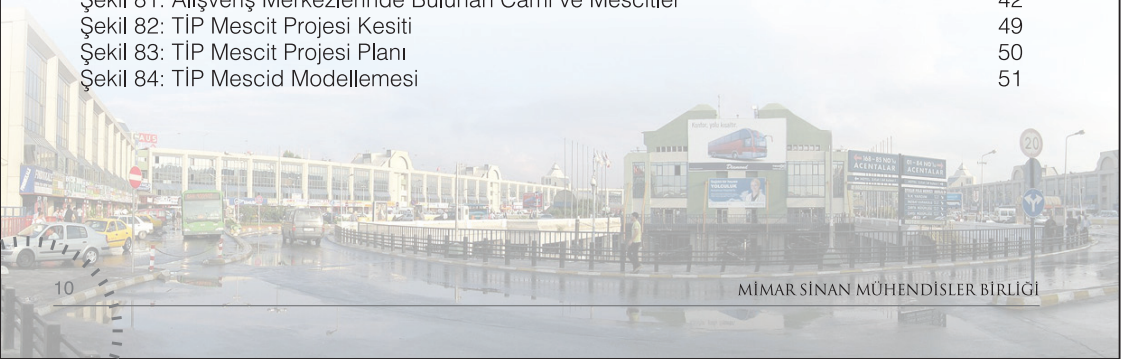
4. TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Uygulama kapsamında illerden gelen dinlenme tesisleri ve yol güzergahı cami ve mescit verileri	40
Tablo 2: Uygulama kapsamında illerde bulunan alışveriş merkezlerindeki cami ve mescit verileri	43

5. ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Mescid-i Nebevi	11
Şekil 2: Anadolu Hisarı Namazgâhi'nin mihrabı ve minberi	13
Şekil 3: Esmâ Sultan Namazgâhı	14
Şekil 4: Bezmiâlem Valide Sultan Namazgâhı	14
Şekil 5: Aksaray Sultan Hanı	16
Şekil 6: Metrocity Avm Mescit Planı	17
Şekil 7: Metrocity Avm Mescidi	17
Şekil 8: Metrocity Avm Mescit Abdesthanesi	17
Şekil 9: Trump Towers Avm Mescit Planı	18
Şekil 10: Trump Towers Avm Mescit Abdesthanesi	18
Şekil 11: Trump Towers Avm Mescidi	18
Şekil 12: Kanyon Avm Mescit Planı	19
Şekil 13: Kanyon Avm Mescit Abdesthanesi	19
Şekil 14: Kanyon Avm Mescidi	19
Şekil 15: Tepe Nautilus Avm Mescit Planı	20
Şekil 16: Tepe Nautilus Avm Mescidi	20
Şekil 17: Tepe Nautilus Avm Mescit Abdesthanesi	20
Şekil 18: Optimum Outlet Avm Mescit Planı	21
Şekil 19: Optimum Outlet Avm Mescidi	21
Şekil 20: Optimum Outlet Avm Mescit Abdesthanesi	21
Şekil 21: Cevahir Avm Mescit Planı	22
Şekil 22: Cevahir Avm Mescidi	22
Şekil 23: Cevahir Avm Mescit Abdesthanesi	22
Şekil 24: İstinye Park Avm Mescit Planı	23
Şekil 25: İstinye Park Avm Mescit Abdesthanesi	23
Şekil 26: İstinye Park Avm Mescidi	23
Şekil 27: Özdilek Park Avm Mescit Planı	24
Şekil 28: Özdilek Park Avm Mescit Abdesthanesi	24
Şekil 29: Özdilek Park Avm Mescidi	24
Şekil 30: Astoria Avm Mescit Planı	25
Şekil 31: Astoria Avm Mescit Abdesthanesi	25
Şekil 32: Astoria Avm Mescidi	25
Şekil 33: Marmara Park Avm Mescit Planı	26
Şekil 34: Marmara Park Avm Mescit Abdesthanesi	26
Şekil 35: Marmara Park Avm Mescidi	26
Şekil 36: Beylicium Avm Mescit Planı	27
Şekil 37: Beylicium Avm Mescit Abdesthanesi	27

Şekil 38: Beylicium Avm Mescidi	27
Şekil 39: Kadir Has Avm Mescit Planı	28
Şekil 40: Kadir Has Avm Mescit Abdesthanesi	28
Şekil 41: Kadir Has Avm Mescidi	28
Şekil 42: Metroport Avm Mescit Planı	29
Şekil 43: Metroport Avm Mescidi	29
Şekil 44: Metroport Avm Mescit Abdesthanesi	29
Şekil 45: Akasya Avm Mescit Planı	30
Şekil 46: Akasya Avm Mescidi	30
Şekil 47: Akasya Avm Mescit Abdesthanesi	30
Şekil 48: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi	31
Şekil 49: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Planı	31
Şekil 50: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi Mescidi	31
Şekil 51: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi	31
Şekil 52: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi	32
Şekil 53: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Planı	32
Şekil 54: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi	32
Şekil 55: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi Mescidi	32
Şekil 56: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi	33
Şekil 57: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Planı	33
Şekil 58: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi	33
Şekil 59: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi Mescidi	33
Şekil 60: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi	34
Şekil 61: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi Mescit Planı	34
Şekil 62: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi	34
Şekil 63: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi Mescidi	34
Şekil 64: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi	35
Şekil 65: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi Mescit Planı	35
Şekil 66: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi Mescidi	35
Şekil 67: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi	35
Şekil 68: Afyonkarahisar Otogarı	36
Şekil 69: Afyonkarahisar Otogarı Mescit Planı	36
Şekil 70: Afyonkarahisar Otogarı Mescit Abdesthanesi	36
Şekil 71: Afyonkarahisar Otogarı Mescidi	36
Şekil 72: Ümraniye Devlet Hastanesi	37
Şekil 73: Ümraniye Devlet Hastanesi Mescit Planı	37
Şekil 74: Ümraniye Devlet Hastanesi Mescidi	37
Şekil 75: Ümraniye Devlet Hastanesi Mescidi	37
Şekil 76: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescit Planı	38
Şekil 77: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescidi	38
Şekil 78: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescidi	38
Şekil 79: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescit Abdesthanesi	38
Şekil 80: Dinlenme Tesisleri ve Yol Güzergahında Bulunan Cami ve Mescitler	39
Şekil 81: Alışveriş Merkezlerinde Bulunan Cami ve Mescitler	42
Şekil 82: TİP Mescit Projesi Kesiti	49
Şekil 83: TİP Mescit Projesi Planı	50
Şekil 84: TİP Mescid Modellemesi	51

6. MESCİTLERİN TARİHÇESİ

6.1. CAMİ VE MESCİT KAVRAMLARI

Camii, kelime köken olarak Arapça bir sözcüktür. "Cem" toplanma, bir araya gelme kökünden gelmektedir. Toplayan, bir araya getiren yer, toplanma yeri demektir. Mescit sözcüğü ise, yine Arapçadaki secdeden türeyip secdeye varılan yer, ibadet yeri demektir. Terminolojik anlamda mescitlerin, bazı bölgelerde geçmişteki cami ile aynı anlamı koruduğu görülür. Mescit, Cuma ve bayram namazı kılınmayan, mimari açıdan küçük ölçekli ibadethanelerdir. Ölçü ve gabariler bakımından aynı özellikleri taşıyan ama camii ve mescit diye ayrılan yapılarıdaki tek fark mescit yapılarında, minber olmamasıdır. İçerisinde minbere yer verilmesi hutbe okutulmasına izin verildiğini gösterir ki, artık Cuma ve Bayram namazlarının kılınabileceğine bir delildir. [1]

Mescitler, mahallelerde, hanlarda ve diğer küçük ticari yapılarda görüldüğü gibi tarikat ehlinin ibadetlerini sürdürmesinin yanında, belirli günlerde bir araya geldikleri yapılar olarak da bilinmektedir. Küçük yerleşim birimlerinde, kışlalarda, medreselerde, kervansaray ve hanlarda, saray ve köşklere ibadetin yapılacağı mescit niteliğinde yapıların inşa edildiği görülmektedir. [2]

6.2. İLK MESCİTLER

6.2.1. İslâm Öncesi

Kur'an-ı Kerim'in bildirdiğine göre "insanlar için inşa edilen ilk beyt (mabet)" Kâbe'dir (Âl-i İmrân 3/96). Rivayete göre onun da ilk banisi Hz. Âdem'dir. Ebu Zerr'in sorduğu sorular üzerine Hz. Peygamber yeryüzünde ilk mescidin Mescid-i Harâm, ikincisinin ise Mescid-i Aksâ olduğunu açıklamıştır (Buhârî, "Enbiyâ", 40; Müslim, "Mesâcid", 1-2) [3]

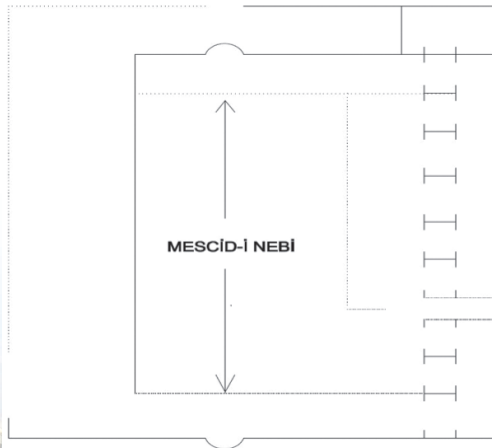
6.2.2. İslâm'ın Ortaya Çıkışından Sonra

a) Hicretten Önce

İlk müslümanlar Dârü'lkeram'ı bir mescit haline getirmişlerdi. Ayrıca evlerinde, vadilerde gizlice ibadet ediyorlardı. Hz. Ebu Bekir'in Mekke'deki evinin bahçesinde kendisi için yaptırdığı küçük mescit, özel olmakla beraber bir müslüman tarafından inşa edilen ilk mescittir. Bazı rivayetler, Hz. Peygamber'in hicretinden önce Medine'de mescitler yapıldığını göstermektedir. Akabe biatlarından sonra müslümanların sayısı artınca Medine'de mescide ihtiyaç duyulmuştu.[3]

b) Hicretten Sonra

Hz. Peygamber hicret sırasında Medine'ye 2 mil kadar uzaklıkta bir mescit inşa ettirdi. Temelli bir nevi merasimle atılan Kubâ Mescidi, 66 X 66 zirâ (1 zirâ ~ 64 cm) ebadında dört duvardan ibaret bir yapı idi. Hz. Peygamber Medine'ye geldiğindeyse Mescid-i Nebevî'yi yaptırdı. Bu mescidin temeli de Kubâ'da olduğu gibi bir nevi merasimle atılmış ve Hz. Peygamber inşaatta bizzat çalışmıştır. Mescid-i Nebevî'nin ilk ölçüleri 100 X 100 zirâ idi. İlk yapının 60 X 70 zirâ ebadında olduğu ve sonradan genişletildiği de rivayet edilir. Mescidin arka kısmında fakir sahabelerin barınması için Suffe adıyla bir yer ayrılmış, doğu duvarı boyunca Hz. Peygamber ve ailesine ait zamanla sayıları dokuza çıkan odalar inşa edilmiştir.[3]

Şekil 1: Mescid-i Nebevî

Hız Peygamber mahallelerinde ve kabilelerin içinde müslümanların sayısı artınca buralarda mescitler inşa edilmesini emretti. Kısa bir müddet sonra Medine ve çevresinde birçok mescidin yapıldığı kaydedilmektedir. Belâzûrî'nin naklettiğine göre ise Mescid-i Nebevî ile Mescid-i Kubâ dışında Medine'de dokuz mescit vardı. Buralarda vakit namazları kılınmakla beraber cuma namazı sadece Mescid-i Nebevî'de kılınmaktaydı. Ebû Dâvûd'un rivayetine göre bu mescitler şunlardı: Mescid-i Benî Amr b. Mebzûl, Mescid-i Sâide, Mescid-i Ubeyd, Mescid-i Seleme, Mescid-i Râbih, Mescid-i Züreyk, Mescid-i Gıfâr, Mescid-i Eslam, Mescid-i Cüheyne.

Asr-ı saâdet'te mescitler sadece Medine ve çevresi gibi dar bir alana sıkışmış değildi. Çeşitli kabileler İslâmiyet'i kabul ettikçe buldukları yerlerde kendi adlarıyla anılan mescitler yapılmıştır.

6.3. HULEFÂ-Yİ RÂŞİD'İN DÖNEMİNDE MESCİTLER

6.3.1. Fethedilen Yerlerde Mescitler

İslâmiyet Hulefâ-yi Râşid'in döneminde doğudan batıya, kuzeyden güneye çok geniş bir alana yayıldı. Müslümanların eline geçen yerlerde fethediliş şekline göre ya eski mabetler kısmen veya tamamen camiye çevriliyor veya mabetler oldukları gibi bırakılarak sadece yeni mescitler bina edilmek üzere bir arazi ayrılıyordu.[3]

6.3.2. Yeni Kurulan Şehirlerde Mescitler

İslâm toprakları genişleyince yeni yerlerin fethedilebilmesi ve fethedilen yerlerin muhafazası için özellikle askerî amaçlı yeni yerleşim merkezleri, ordugâh şehirleri kurulmuştur. Şehir planında önce cami yeri tespit edilmiş, güçlü bir okçuya dört yönde oklar atılarak bunların düştüğü yerin ötesine evlerin yapılmasına izin verilmiştir. Hz. Ömer, yeni kurulan yerleşim merkezlerinde bir merkez camii'nin bulunmasını ve kabileler için ayrı mescitler inşa edilmesini istemiştir. Vakit namazlarının kabile veya mahalle mescitlerinde kılınabileceğini belirtmiş, cuma günü ise herkesin büyük camide toplanmasını emretmiştir.[3]

6.4. HULEFÂ-Yİ RÂŞİD'İN DEN SONRA MESCİTLER

Emevîler ve Abbâsiler zamanında mescitler sayıca arttı ve mimari açıdan büyük gelişme gösterdi. Bu dönemde binlerce cami ve mescit inşa edilmiştir. Eskiden basit inşaat malzemesiyle yapılmış olanlar daha kaliteli malzemelerle yenilendi. Hz. Peygamber'in Medine'deki mescidi örnek alınarak birçok şehre yeni camiler yapıldı. Zaman zaman fethedilen yerlerdeki eski mabetler cami olarak yeniden imar edildi. Hz. Ömer şehirlerde sadece bir cuma camii olmasını emrettiği halde Emevî ve Abbâsiler döneminde büyüyen şehirlerde birkaç cuma camiine ihtiyaç duyulmuştur. Hicrî V. (XI.) yüzyılın başlarında Hâkim-Biemrillâh zamanında Mısır'da 800 cami, aynı yüzyılın ortalarında Bağdat'taki yüzlerce küçük mescidin yanında altı cuma camii vardı. Nuaymî, X. (XVI.) yüzyılda Dimâşk'taki 600'e yakın cami ve mescit hakkında bilgi verir.

Osmanlılar döneminde de başta Bursa, Edirne ve İstanbul olmak üzere gelişen mimari üsluplarıyla birçok cami ve mescit yapılmıştır. Ayvansarâyî'nin yazdığı, Ali Sâtî' Efendi'nin ilâveleriyle yayımlanan Hadîkatü'l-cevâmî'e göre XIX. yüzyılın ortalarında İstanbul'da 900'e yakın cami ve mescit bulunuyordu.[3]

6.5. NAMAZGÂHLAR

Farsça namazgâh ve Arapça karşılığı olan musallâ kelimeleri genelde namaz kılınan her yeri ifade eder. Fıkıh terimi olarak yerleşim merkezlerinin dışında bayram, yağmur duası (istisk?) ve cenaze namazlarının kılındığı belirli yerler için kullanılır. Arapça 'da buna ayrıca cebbâne (sahra), Farsça 'da ıydgâh da (bayram yeri) denir. Birer açık hava camisi durumundaki namazgâhlar genellikle abdest almak için bir çeşme veya kuyu ile birlikte yapılırdı. Seyahat esnasında yolcuların dinlenme ve ibadet ihtiyaçlarını karşılamak için menzillerde inşa edilen namazgâhlar asıl zeminde bir ya da birkaç basamak seki ile belirtilir, bu alan bazen sütre görevi yapan bir duvar veya benzeri bir yardımcıyla çevrelenir, kible yönüne de bir mihrap taşı ilâve edilirdi. Çoğunlukla mihrap taşı üzerine, "Küllemâ dehale aleyhâ Zekerıyye'l-mıhrâb" yahut "el-mıhrâb", bazen da "Sâhibü'l-hayrât ... rûhu için Fâtiha" ibaresi yazılır, bazen da vakfiye yazısı eklenirdi.

Bir çeşmenin arka yüzüne mihrap ilâvesiyle namazgâha dönüştürülmüş, zemini taş döşeli, bazen etrafı yüksek olmayan bir duvarla çevrili örneklerle menzillerde sıkça rastlanmaktadır. Genellikle kervan yollarında ve mesire yerlerinde görülen bu namazgâhlar birkaç kişinin namaz kılmasına imkân sağlıyordu. Ordugâh namazgâhları olarak da adlandırılabilir, büyük kitlelerin namaz kılmasına imkân sağlayan mihraplı ve minberli namazgâhların dışında bayram, cuma, teravih ve cenaze namazları için inşa edilen namazgâhlar da vardır. Türkiye'deki namazgâhları dört grupta değerlendirmek mümkündür.[4]

6.5.1. Mihraplı-Minberli Namazgâhlar

Genellikle şehir surlarının veya yerleşimin hemen dışına ya da büyük meydanlara, çok defa da yüksekçe bir tepeye inşa edilmiştir. Bunlar bayram, cuma ve teravih namazlarının kılınabileceği ordugâh tipinde büyük ölçekli namazgâhlardır. Çoğunlukla zeminleri topraktan bir veya birkaç seki ile yükseltilmiş, taş yahut tuğla döşeli, bazen de sıkıştırılmış toprak ya da çimen zeminli, etrafı duvarlarla tecrit edilmiş, kible yönü daha geniş bir duvarla belirlenmiş, kible duvarının ortasına bir mihrap eklenmiş, mihrabın genelde sağında taş bir minber, bazen de mihrap duvarının sol köşesine duvarın üzerine çıkmaya mahsus bir merdiven yerleştirilmiştir. Bir kısım araştırmacılar tarafından ikinci bir minberin de bulunduğu söylenen bu düzenleme, namazgâhlarda kible duvarının üzerine kadar yükselmeyi sağlaması sebebiyle duvarın üstü- ne çıkarak ezan okumak ya da vaaz vermek amacıyla minare yahut vaaz kürsüsü görevini karşılamış olup Anadolu Hisarı Namazgâhi. Bu tertibatıyla namazgâh, İslâm'da ilk cami olarak kabul edilen Hz. Peygamber'in evinin avlusu ile aynı düzende tasarlanmıştır. Bu tip namazgâhlar, sadece namaz kabul edilen Hz. aynı zamanda halkın bir araya gelmesiyle çeşitli kararların tartışıldığı, toplantıların yapıldığı bir nevi tabhâne vazifesi de görmektedir. Sur dışında yüksekçe bir tepe üzerindeki namazgâhlar yağmur duası için kullanıldığı gibi hacca giden grupların uğurlandığı ya da karşılandığı, bazen şenliklerin düzenlendiği, misafirlerin ağırlandığı alanlar olmuştur. Türkiye'deki mihraplı-minberli namazgâhlardan bazıları şunlardır: Bursa Umur Bey Namazgâhi (1439), İstanbul At Meydanı Namazgâhi (Üçler Mescidi) (942/1535-36), İznik Namazgâhi, Konya Musallâ Namazgâhi (948/1541), İstanbul Okmeydanı Namazgâhi (Okmeydanı Mescidi) (1034/1625).

Şekil 2: Anadolu Hisarı Namazgâhi'nin mihrabı ve minberi [5]

6.5.2. Çeşmeli Namazgâhlar

a) Bir yüzü mihraplı namazgâh çeşmeleri

Bir yüzü mihraplı, bir yüzü çeşmeli örneklerle bilhassa menzillerde karşılaşılmaktadır. Mihraplı yüzün önünde bir ya da birkaç kişinin namaz kılınabileceği yükseltilmiş bir seki vardır. Bazen çok belirgin olmayan bir sütre ile de çevrelenmiştir. Asıl hüviyeti çeşme değil namazgâh olan bu tipin en güzel örneği İstanbul Edirnekapı'daki Vezir Mehmed Paşa Namazgâhi'dir.

b) Fevkanî namazgâhlar

Genellikle meydan çeşmeleri şeklinde düzenlenmiştir. Çeşmenin su haznesinin üzerine ya da yanına taş bir merdivenle çıkılır. Kible yönünü belirten bir namazgâh taşı ve çeşmenin etrafını saran kısa bir sütre ile ibarettir. Birkaç kişinin namaz kılınabileceği büyüklükte inşa edilenleri olduğu gibi otuz kırk kişinin bir arada bulunacağı ölçekte olanları da vardır. Bu tipe Eyüp Mehmed Paşa Namazgâh Çeşmesi (1026/1617), Üsküdar Ali Ağa Namazgâhi (1064/1654), Eyüp Mustafa Efendi Namazgâh Çeşmesi (1105/1694), Üsküdar Ahmed Ağa Namazgâh Çeşmesi (1133/1721), Piyâle Paşa Kadınlar Çeşmesi Namazgâhi (1190/1776) ve Kadırga Limanı'nda Esmâ Sultan Namazgâhi (1193/1779) örnek olarak gösterilebilir.

Şekil 3: Ezma Sultan Namazgâhı [5]

6.5.3. Bir Çeşme Yanına İnşa Edilen Namazgâh Alanları ve Kible (Mihrap) Taşları

Çeşmenin hemen yanına bir kible taşı ilâvesiyle namazgâh alanı oluşturulmuştur. Bu alan bir veya birkaç kişinin namaz kılabileceği kadar genişlikte olup taş ya da tuğla döşeme ile zemini belirginleştirilmiştir. Genelde bu namazgâh alanı bir sütre ile de çevrelenmiştir. Kible yönünü belirten namazgâh taşının üstüne bazen bir kandil motifi işlenmiştir. Çok defa bu taşın üzerinde "elmihrab" ibaresi ya da mihrap ayeti yazılmıştır. Çeşme ile birlikte inşa edilenlerin yanı sıra çeşmelerden sonra kible taşının konulduğu örnekler de vardır. İstanbul'da sayıca bunlar çoğunluktadır. Bu tipin önemli örnekleri olarak Bulgurlu Namazgâhı (1064/1654), Beykoz İshak Ağa Namazgâh Çeşmesi (1162/1749), Üsküdar Ayşe Hanım Namazgâhı (1181/1767), Zeytinburnu Mustafa Efendi Namazgâhı (1795), Bezmiâlem Vâlide Sultan Çeşmesi Namazgâhı (1831), Bostancı Abdullah Ağa Namazgâhı (1831), Üsküdar Bekâderesi Sokağı Namazgâhı (1860) ve Alemdağ Namazgâhı (1898) sayılabilir.

Şekil 4: Bezmiâlem Valide Sultan Namazgâhı [5]

6.5.4. Musallâ Taşlı Namazgâhlar

Musallâ taşının hemen yanında bir mihrap taşından ibarettir. Cenaze namazlarının kılındığı alanlarda bazen dinî bir yapı, bir hazîre girişi ya da mezarlık girişinde yer almaktadır. Musallâ namazgâhların bir bölümü mihraplı, minberli olarak inşa edildiğinden birinci gruba dâhil edilmektedir

6.6. HAN VE KERVANSARAYLARDAKİ MESCİTLER

Selçuklu devrinde ticari yol ağı üzerinde; kervanların akşamları güvenli bir şekilde konaklamaları için sultan hanı da denilen kervansaraylar yapılmıştır. Büyük ticaret yolları üzerinde kurulmuş olan Selçuklu kervansaraylarının aralarındaki uzaklıklar, deve yürüyüşü ile günde dokuz saat, yani 40 kilometre esas tutularak saptanmıştır. Çevrelerdeki yüksek duvarlarla korunan ve barış zamanlarında pazaryeri olarak da iş gören bu kervansaraylar savaşta kale olarak da kullanıldı. Selçuklu kervansarayları üç genel tipe uygun olarak yapılmışlardır. Bunlar, yazlık denilen avlulu, kışık denilen kapalı ve her iki türün birleştirilmesinden oluşan karma tiplerdir. Konaklayan kişilerin ibadetlerini yerine getirebilmeleri için kervansaraylara mescit inşa edilmiştir. Bu yapılar genellikle kervansarayın merkezine konumlandırılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde şehirlerdeki hanlar ticaret ve konaklamak için yapılmış gelir getirici vakıf yapıları olup, burada da mescitler yapının kolaylıkla ulaşılacak bir kısmında bulunmaktadır. Sultan Hanı'ndaki köşk mescit açık avlunun ortasında bulunup, dört kemer üzerine oturtulmuştur. [6]

Şekil 5: Aksaray Sultan Hanı

6.7. FATİH SULTAN MEHMET DÖNEMİ MESCİTLERİ

Bizans'ın Konstantinopolis'inin, Osmanlı'nın İstanbul'una dönüşmesi sürecinde tarihi boyunca rastlanmayan hızlı ve sistemli imar faaliyetlerine yaşanmıştır. Fatih'in baniliğini yaptığı yapılar, vezirlerin külliyesi ve Osmanlı toplumunda saygı gören kişilerin yeni başkente yaptırılan mescit ve oluşturulan vakfiyelerle devamlılığın güvence altına alındığı görülür.

Fatih Dönemi'nde inşa edilen mescitlerin sayısı 167'yi bulmaktadır. Bunlardan günümüze 79 mescit ulaşmıştır. Bu mescitler üç grupta incelenebilir. İlk grupta, Bizans şapellerinden, mescitlere dönüştürülen örnekler oluşturmaktadır. Fethin hemen sonrasında kilise-manastır niteliğindeki yapıların -Aya Sofya, Pantokrator Manastırı, Pentoplos Manastırı, Akateleptos Manastırı- ihtiyaçlar dâhilinde cami, medrese-mescit, imaret, zaviye fonksiyonu değerlendirilmiştir. Balaban Ağa, Etyemez Tekke mescidi, Hoca Hayreddin, Kasım Ağa, Sancaktar Hayreddin, Toklu İbrahim Dede, Yıldız Dede ve Mustafa Çavuş (Manastır) mescitleri de şapel niteliğindeki yapılardan Fatih döneminde mescide çevrilen yapılardır. Bunlardan Topkapı'da yer alan Mustafa Çavuş (Manastır) mescidi günümüze ulaşmıştır. Günümüze ulaşan Fatih dönemi mescitlerinden ikinci grubu, özgün plan şemasını koruyarak günümüze ulaşan örnekler oluşturmaktadır. Bu mescitler Fetih sonrasındaki hızlı yapılaşma sürecinde genellikle kerpiç, moloz taş ve ahşap malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Özgün şekliyle pek çok mescitte minare kaidesi günümüze ulaşmıştır.

Büyük oranda Fatih döneminin özgün minare örneği olarak Aksaray Kızıl Minare, Saman-ı Viran-ı Evvel, Vefa Molla Hüseyin mescitleri minareleri ulaşmıştır. Kare veya dikdörtgen plan şemasının uygulandığı mescitlerde, üst örtü özgün örnek olarak İshak Paşa mescidi dışında, dört yöne eğimli çatıyla örtülmüştür. Mescitlerin iç tefrişlerinde yapılan onarımlar nedeniyle özgün unsura rastlanılmamıştır.

Fatih dönemi mescitlerinin yerine, yangınlar, depremler, yol açımı nedeniyle ortadan kaldırılarak -özellikle 19. yüzyılda- dönemin üslubuna uygun olarak yeni mescitlerin inşa edildiği görülmektedir. Bu örneklerden Çağaloğlu Nallı Mescidinde olduğu gibi bazı örneklerde özgün planlamada bazı düzenlemeler yapılmaya yoluna gidilmiş, Bâlâ Süleyman Ağa, Uzun Şücâ gibi örneklerde 19. yüzyılda yaygın olarak kullanımı görülen merkezi planlı yapılara dönüştürülmüştür. Bu grup yapıların cephelerinde dönemin eklektik üslubu hâkimdir.

İstanbul'da Fatih dönemi ile başlayan mimarî oluşum, II. Beyazıt döneminde daha da belirgin bir hâl almıştır. Mescitler de dâhil olmak üzere pek çok yapı grubunda, inşa malzemesi olarak kesme taşın kullanımı ve taş işçiliği bu dönem özelliği olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. [2]

6.8. CUMHURİYET DÖNEMİ MESCİTLER

Cumhuriyet döneminde bazı cami/mescit gibi eserlerin mütevellisi kalmadığı gerekçesi ile önce mazbut vakfa dönüştürülerek vakfına el konulmuş, daha sonra da vakıf hayratı (cami/mescit) onarılmayıp ihya edilmediği gibi, kadro ataması da yapılmayarak eserin içi boşaltılmış, kendiliğinden yıkıma terk edilmişlerdir. Yıkılıp arsası kalan hayratın bir kısmı da yıkıntısıyla birlikte özel şahıslara satılmıştır.

Eserlerin bu süreçte bir başka yok oluş nedeni de yol-meydan genişletme çalışmaları sırasında yolda kaldığı için eserin yıkılmasıdır. Osmanlı döneminde yolda kalarak yıkılan eser yoktur. Ancak zorunlu haller ortaya çıkarsa eser başka yere taşınmakta, yıkıp yok edilmemekteydi. Yol-meydan yapımı ise eserler korunarak gerçekleştirilmekteydi. Buna karşın Cumhuriyet devri tek parti dönemi belediye uygulamalarında, yolda kalarak yıkılan hayratın hayli fazla olması oldukça dikkat çekmektedir. Bu yolda kalma nedeniyle vakıf eserlerin yıkılması uygulaması, çok parti döneminde de devam eden yegâne uygulamadır. Çok partili döneminde, hayrata (cami/mescit) hizmetli atamama, eseri onarmayarak veya ihya etmeyerek yok etme gibi tek parti döneminde uygulanan eseri yok etme yöntemleri uygulamadan kaldırılmıştır. [7]

6.9. GÜNÜMÜZDEKİ MESCİTLER

Günümüzde mescitler daha çok AVM, üniversite, hastane, dinlenme tesisleri gibi insanların sıklıkla uğradığı mekânlarda yapılmaktadır. Buralara mescit yapılmasından maksat kişinin, mekân değişikliği yapmadan mesela civardaki bir camiye gitmeden bulunduğu ortamda ibadet ihtiyacını karşılamasıdır. Üniversite ortamı düşünülduğünde dersler arasındaki kısa sürede dışarda bir camiye gitmekense kampüs içinde bir mescide gitmek daha kolay olacaktır. Yol üstü otobüs terminallerinde kişilerin ibadet ihtiyaçlarını vakit geçirmeden karşılayabilmeleri için mescitler bulunmaktadır. Ancak yapılan mescitlerde fihri ve erişilebilirlik açısından belli bir standart yoktur. Bazısı büyük, bazısı küçüktür. Bazısında bay ve bayan bölümleri farklı iki mekânken, bazısında bayan bölümü erkek bölümünden paravan veya perde kullanılarak ayrılmıştır.

7. MEVCUT KULLANIM ÖRNEKLERİ

METROCITY AVM

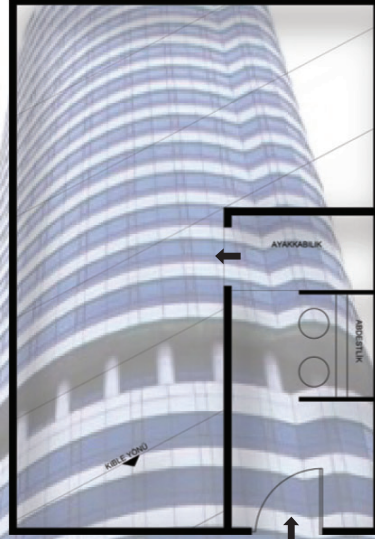
Durum Analizi: Aralık 2015

Metrocity AVM'nin mescidine ulaşmak için giriş katından üç kat aşağıdaki alışveriş katına inmek gerekiyor.

Mescit alışveriş bölümünün dışına atılmadan konumlandırıldığından rahat ulaşılabilir bir noktada bulunuyor.

Planda gösterildiği gibi giriş bölümünde bir abdesthane bulunuyor.

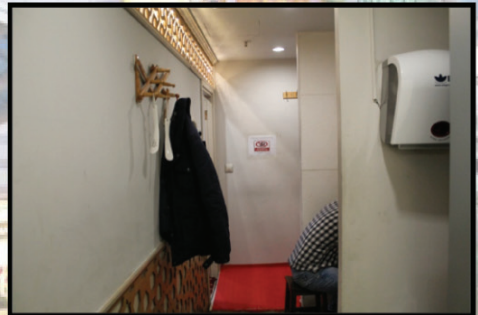
Dar koridordan geçtikten sonra namaz kılama bölümüne ulaşıyor. Namaz kılama bölümüne giriş; mekânın tam ortasından olduğundan ve kible çizgisi duvarlarla dik keşişmediğinden dolayı bazı alanlar namaz kılamak için kullanılamıyor.

Şekil 6: Metrocity AVM Mescit Planı

Şekil 7: Metrocity Avm Mescidi

Şekil 8: Metrocity Avm Mescit Abdesthanesi

TRUMP TOWERS AVM

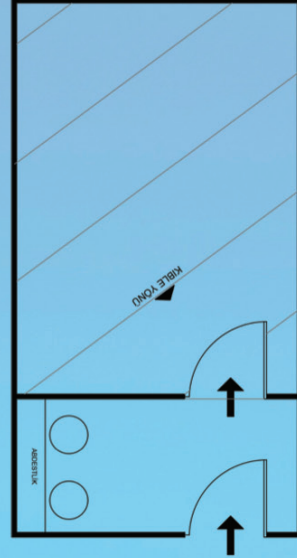
Durum Analizi: Aralık 2015

Trump Towers AVM'nin mescidi zemin kattan dört kat aşağıda bulunuyor.

Mescidin bulunduğu katta mağazalar yerine küçük dükkanlar bulunduğundan bu katta insan yoğunluğunun düşük olduğu görülüyor.

Giriş bölümündeki abdesthaneden sonra namaz kılma bölümüne geçiliyor.

Mescidin kapısı kible yönünde bulunduğundan kapının önüne bir paravan konulmuş. Bu durum mekânın mescit olarak planlanmadığı, sonradan mescide çevrilmiş olduğu izlenimini uyandırıyor.

Şekil 9: Trump Towers AVM Mescit Planı

Şekil 10: Trump Towers AVM Mescit Abdesthanesi

Şekil 11: Trump Towers AVM Mescidi

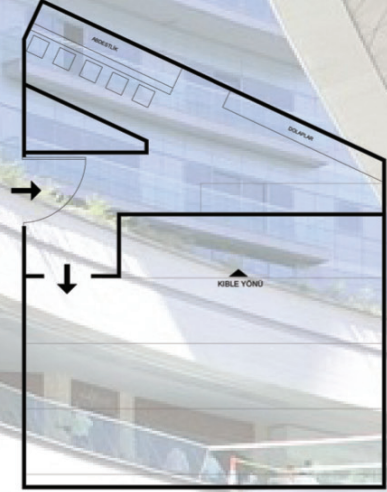
Durum Analizi: Aralık 2015

Kanyon AVM'nin mescidine ulaşmak için giriş katından dört kat aşağı inmek gerekiyor. Üç kat asansörle bir kat yürüyen merdivenle inildiği için mescide ulaşım zorlaşıyor.

Mescit alışveriş merkezinin tamamen dışında, ikinci otopark katında bulunuyor. Mescidi kullandıktan sonra mağaza katlarına ulaşmak için tekrar x-ray cihazından geçmek gerekiyor.

Abdesthane ve namaz bölümü karşılıklı olarak konumlandırılmış.

Namaz kılama bölümüne girişin köşede olması ve kible çizgisi ile duvarların dik keşişmesi alana kullanım kolaylığı katıyor.

Şekil 12: Kanyon AVM Mescit Planı

Şekil 13: Kanyon AVM Mescit Abdesthanesi

Şekil 14: Kanyon AVM Mescidi

Durum Analizi: Aralık 2015

Tepe Natilius AVM'nin mescidine giriş katından iki kat aşağı inerek ulaşıyor.

Mescit otopark girişinin yanında bulunuyor.

Mescidin bulunduğu katta mağazalar bulunmadığı için bu katta insan yoğunluğunun düşük seviyede olduğu görülüyor.

Mescidi kullandıktan sonra mağaza katlarına çıkmak için x-ray cihazından geçmek gerekiyor.

Mescidin kapısının kible yönünde bulunması bazı yerlerde namaz kılınmasını engelliyor.

Şekil 15: Tepe Nautilus AVM Mescit Planı

Şekil 16: Tepe Nautilus AVM Mescidi

Şekil 17: Tepe Nautilus AVM Mescit Abdesthanesi

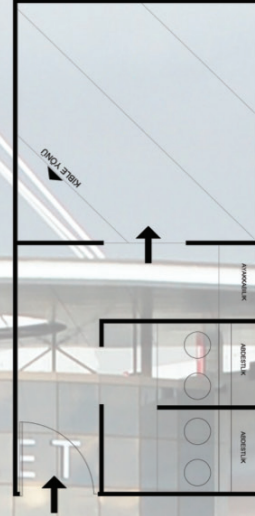
Durum Analizi: Aralık 2015

Giriş katından itibaren üç kat asansörle, bir kat yürüyen merdivenle aşağı indikten sonra mescide ulaşılıyor.

Mescidin bulunduğu katta mağazalar bulunmuyor. Mescit alışveriş merkezinin dışına atılmış bir yerde, otopark girişinin yanında bulunuyor.

Mescidi kullandıktan sonra mağaza katına ulaşmak için tekrar x-ray cihazından geçmek gerekiyor.

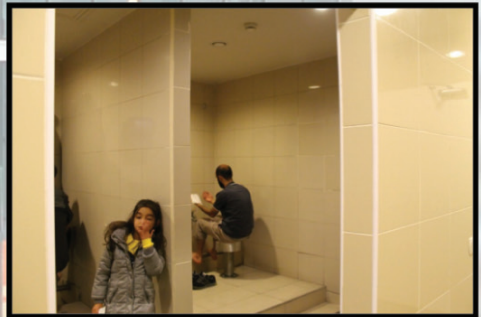
Kapının bulunduğu yanlış konum dolayısıyla mescidin bazı bölümleri namaz kılmak için kullanılmıyor.

Şekil 18: Optimum Outlet AVM Mescit Planı

Şekil 19: Optimum Outlet AVM Mescidi

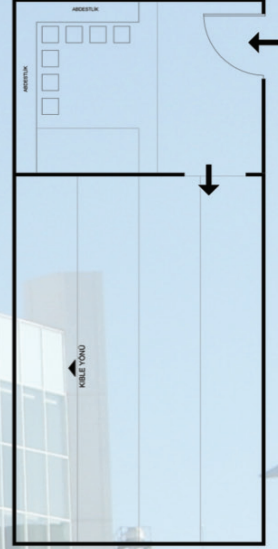

Şekil 20: Optimum Outlet AVM Mescit Abdesthanesi

Durum Analizi: Aralık 2015

Cevahir AVM'nin mescidine zeminden iki kat aşağı inerek ulaşıyor. Mağazaların ve kafelerin bulunduğu alışveriş katında mescid için yer ayrılmış. Bu sayede mescide kolay ulaşılabilir.

Namaz kılma bölümüne giriş uygun fakat mescidin ortasındaki kolonlar mekânın bazı bölümlerini kullanılamaz hale getirmiş.

Şekil 21: Cevahir AVM Mescit Planı

Şekil 22: Cevahir AVM Mescidi

Şekil 23: Cevahir AVM Mescit Abdesthanesi

İSTİNYE PARK AVM

Durum Analizi: Aralık 2015

İstinye Park'ın mescidi giriş katının iki kat altında bulunuyor. Mescit mağaza katında ve yoğun kullanım olduğu bir yere konumlandırılmış. Bu sayede kolay ulaşılabilir.

Mescide giriş kıblenin ters yönünde olduğundan ve kible çizgisi ile duvarlar dik kesiştiğinden mekânın tamamı yer kaybı olmadan namaz kılmak için kullanılabilir.

Şekil 24: İstinye Park AVM Mescit Planı

Şekil 25: İstinye Park AVM Mescit Abdesthanesi

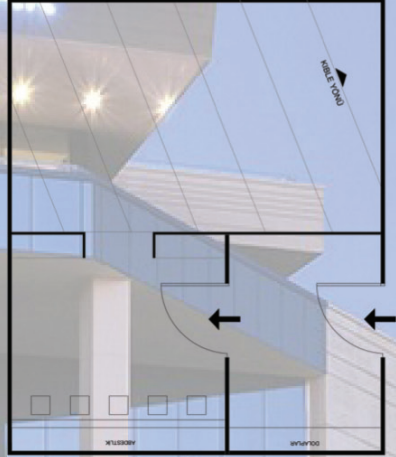
Şekil 26: İstinye Park AVM Mescidi

ÖZDİLEK PARK AVM

Durum Analizi: Aralık 2015

Özdilek Park'ın mescidi giriş katının iki kat altında bulunuyor. Mescidin mağaza katında olması kolay ulaşılabilirliği sağlıyor.

Giriş ve abdesthane mekânlarının çok geniş olması Özdilek Park'ın mescidini diğer AVM mescitlerinden farklı kılıyor.

Şekil 27: Özdilek Park AVM Mescit Planı

Şekil 28: Özdilek Park AVM Mescit Abdesthanesi

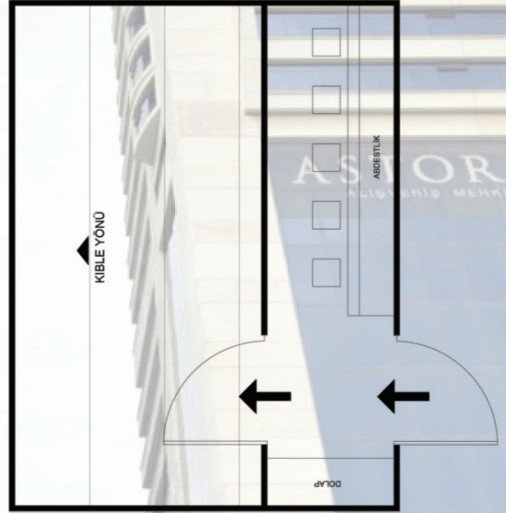
Şekil 29: Özdilek Park AVM Mescidi

ASTORIA AVM

Durum Analizi: Aralık 2015

Astoria AVM'nin mescidi ikinci otopark katında bulunuyor. Mescide ulaşmak için otoparka girmek gerekiyor. Mescit otoparkın içinde konumlandırılmış.

Dar bir abdesthane ve dar bir namaz kılma bölümüne sahip olan mescidi kullandıktan sonra mağaza katına dönmek için tekrar x-ray cihazından geçmek gerekiyor.

Şekil 30: Astoria AVM Mescit Planı

Şekil 31: Astoria AVM Mescit Abdesthanesi

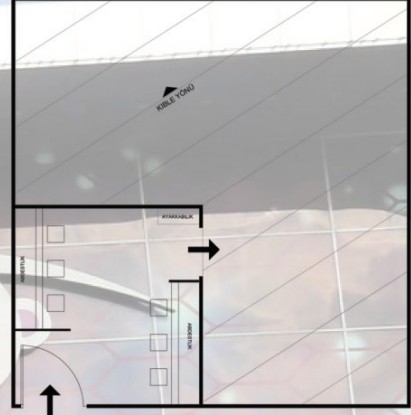
Şekil 32: Astoria AVM Mescidi

Durum Analizi: Aralık 2015

Marmara Park AVM'nin mescidi otopark katında, otopark giriş kapısının yanında bulunuyor.

Geniş bir abdesthaneye sahip olan mescidin namaz kılma bölümüne geçiş abdesthaneden sağlanıyor.

Duvarlar kible çizgisi ile dik kesişmesede mekânın genişliği sayesinde mescidin kullanışlı durumda olduğu görülüyor.

Şekil 33: Marmara Park AVM Mescit Planı

MARMARA PARK

Şekil 34: Marmara Park AVM Mescit Abdesthanesi

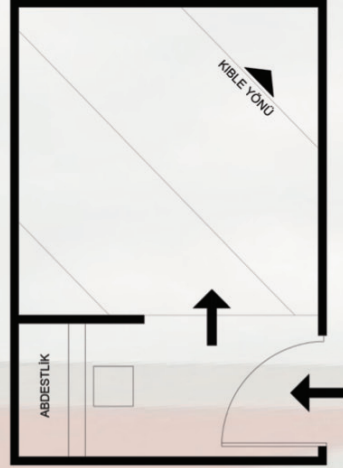
Şekil 35: Marmara Park AVM Mescidi

Durum Analizi: Aralık 2015

Beylicium AVM'nin mescidi girişin iki kat altında otoparkın içinde bulunuyor. Mescide ulaşmak için alışveriş merkezinden çıkıp otoparkın içinden geçmek gerekiyor.

Mescit tek kişilik bir abdestlik ve dar bir namaz kılma mekânına sahip.

Mescidi kullandıktan sonra mağaza katına ulaşmak için tekrar x-ray cihazından geçmek gerekiyor.

Şekil 36: Beylicium AVM Mescit Planı

Şekil 37: Beylicium AVM Mescit Abdesthanesi

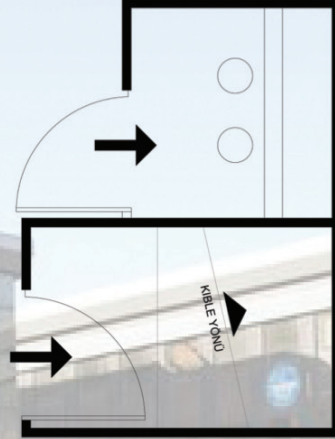
Şekil 38: Beylicium AVM Mescidi

Durum Analizi: Aralık 2015

Kadir Has AVM'nin mescidi otopark katında, otoparkın içinde bulunuyor.

Mescide ulaşmak için alışveriş merkezinden çıkıp otoparkın içinden geçmek gerekiyor.

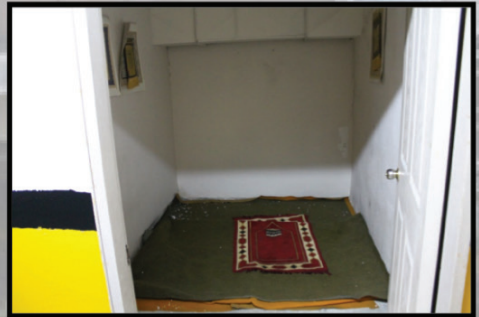
Mescit bakımsız bir abdesthane ve namaz kıılma bölümüne sahip olduğundan kullanıma elverişli görünmüyor.

Şekil 39: Kadir Has AVM Mescit Planı

Şekil 40: Kadir Has AVM Mescit Abdesthanesi

Şekil 41: Kadir Has AVM Mescidi

Durum Analizi: Aralık 2015

Metroport AVM'nin mescidi zemin katın iki kat altında, metro girişinin yanında bulunuyor.

Namaz kılama bölümü ile abdesthane bölümü birbirinden ayrı konumlandırıldığından, abdesthaneden namaz kılama bölümüne geçmek için koridordan yürümek gerekiyor.

Namaz kılama bölümüne giriş kıblenin ters yönünde olduğundan mekânın tamamının namaz kılamak için uygun olduğu görülüyor.

Şekil 42: Metroport AVM Mescit Planı

Şekil 43: Metroport AVM Mescidi

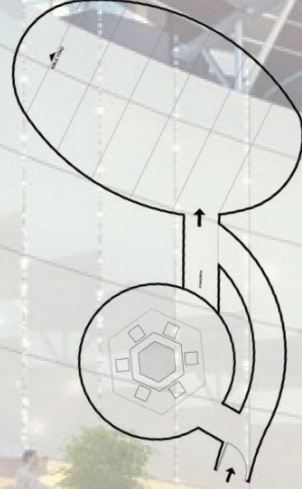
Şekil 44: Metroport AVM Mescit Abdesthanesi

Durum Analizi: Aralık 2015

Akasya AVM'nin mescidi giriş katından bir kat aşağıda, mağazaların ve kafeteryaların bulunduğu yoğun kullanılan bir alanda bulunuyor. Bu durum mescide ulaşmayı kolaylaştırıyor.

Abdesthane ve namaz kılma bölümü bir koridora bağlanmış, bu koridordan abdesthaneye ve mescide ulaşıyor.

Mescide giriş kible yönünün tersinde bulunduğu için mescidin tamamı namaz kılmak için kullanılabiliyor.

Şekil 45: Akasya AVM Mescit Planı

Şekil 46: Akasya AVM Mescidi

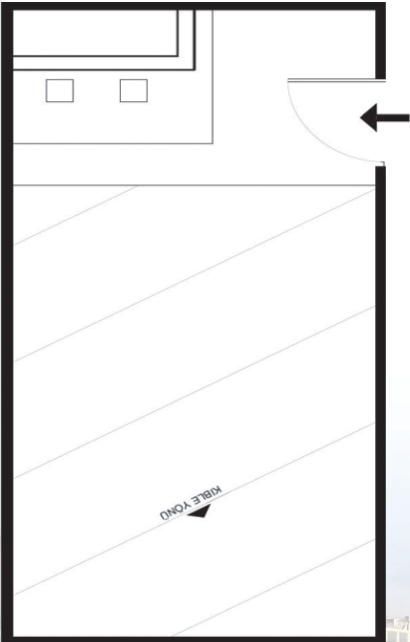
Şekil 47: Akasya AVM Mescit Abdesthanesi

METRO SUSURLUK DİNLENME TESİSLERİ

Şekil 48: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi

Tesiste mescit; restoran, alışveriş ve kafeteryadan ayrı konumda ana binanın dışında bulunuyor. Mescide ulaşmak için binanın dışına çıkmak gerekiyor. Abdesthane ve namaz kılma bölümü tek bir mekân içinde planlanmış.

Şekil 49: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Planı

Şekil 50: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi Mescidi

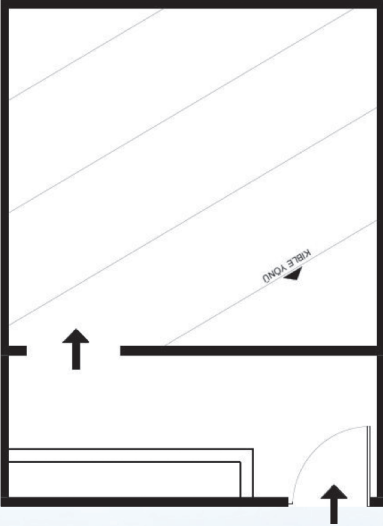
Şekil 51: Metro Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi

YILDIZ SUSURLUK DİNLENME TESİSLERİ

Şekil 52: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi

Mescit ana binanın içinde; restoran, kafeterya gibi alanlara kolay ulaşılabilir bir konumda bulunuyor. Giriş bölümündeki abdesthaneden geçerek namaz kılma bölümüne ulaşıyor.

Şekil 53: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Planı

Şekil 54: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi

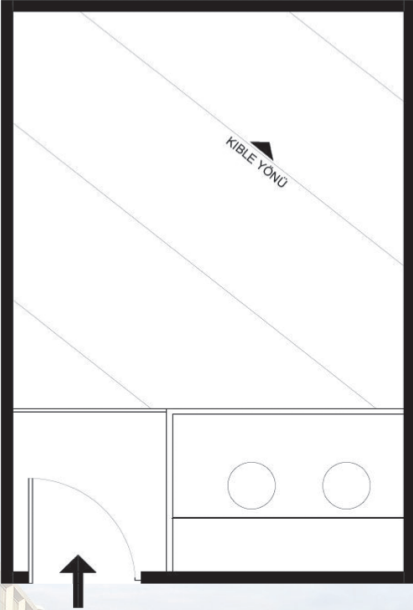
Şekil 55: Yıldız Susurluk Dinlenme Tesisi Mescidi

KAMİL KOÇ SUSURLUK DİNLENME TESİSLERİ

Şekil 56: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi

Mescit ana binaya bitişik şekilde konumlandırılmış. Direk dışarıdan ya da tesisin içinden mescide geçiş sağlanabiliyor. Abdesthane ve namaz kılma bölümü tek bir mekân içinde konumlandırılmış.

Şekil 57: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Planı

Şekil 58: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi

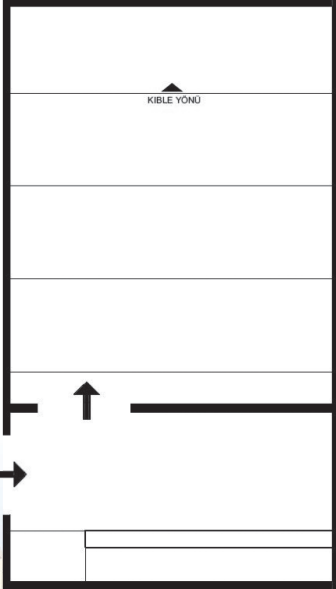
Şekil 59: Kamil Koç Susurluk Dinlenme Tesisi Mescidi

ADAPAZARI METİN DİNLENME TESİSLERİ

Şekil 60: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi

Mescit ana binanın içinde ikinci katta bulunuyor. Abdesthane ve namaz kılma bölümü ayrı ayrı planlanmış.

Şekil 61: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi Mescit Planı

Şekil 62: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi

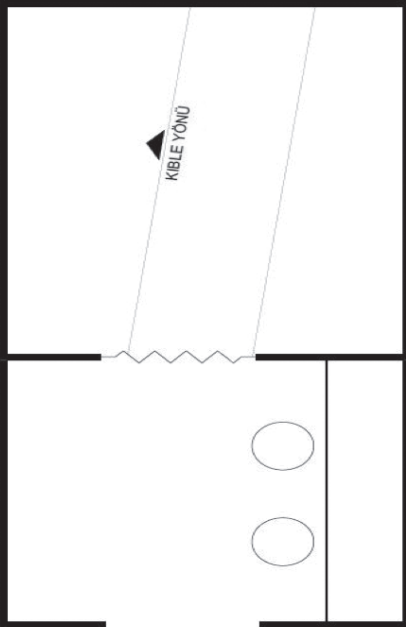
Şekil 63: Adapazarı Metin Dinlenme Tesisi Mescidi

DÜZCE İSMAİL'İN YERİ DİNLENME TESİSLERİ

Şekil 64: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi

Abdesthane ve ayakkabılık bölünden geçilerek mescide ulaşıyor. Girişte kapı yerine bir perde kullanılmış. Mescitte bakımsızlık göze çarpıyor.

Şekil 65: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi Mescit Planı

Şekil 66: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi Mescidi

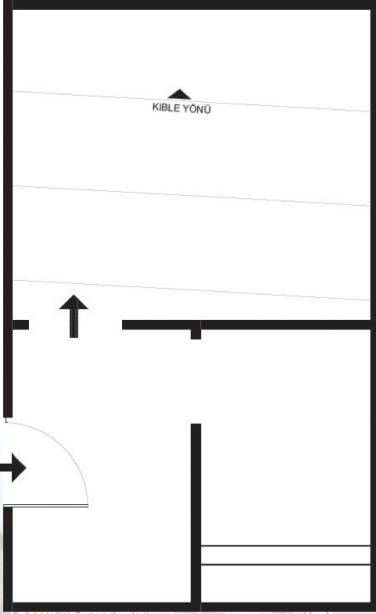
Şekil 67: Düzce İsmail'in Yeri Dinlenme Tesisi Mescit Abdesthanesi

AFYONKARAHİSAR OTOGARI

Şekil 68: Afyonkarahisar Otogarı

Mescit ana binanın içinde zemin katta kolay ulaşılabilir noktada bulunuyor. Abdesthane ve namaz kılma bölümü ayrı ayrı planlanmış.

Şekil 69: Afyonkarahisar Otogarı Mescit Planı

Şekil 70: Afyonkarahisar Otogarı Mescit Abdesthanesi

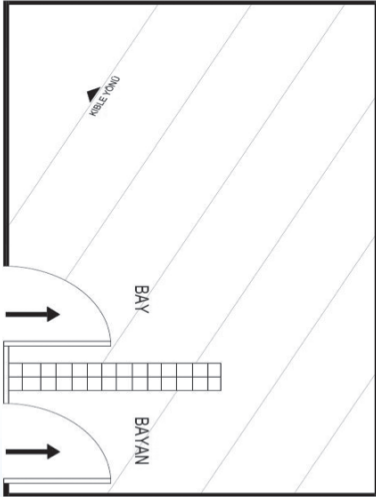
Şekil 71: Afyonkarahisar Otogarı Mescidi

ÜMRANİYE DEVLET HASTANESİ

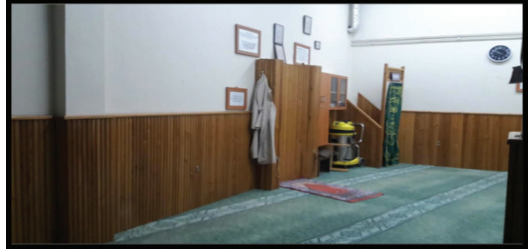

Şekil 72: Ümraniye Devlet Hastanesi

Mescit hastane girişinin bir alt katında yer almaktadır. Bay ve bayan mescidi bir arada bulunmaktadır. Fotoğrafta görüldüğü gibi ayakkabı dolabı ile ayrılmıştır.

Şekil 73: Ümraniye Devlet Hastanesi Mescit Planı

Şekil 74: Ümraniye Devlet Hastanesi Mescidi

Şekil 75: Ümraniye Devlet Hastanesi Mescidi

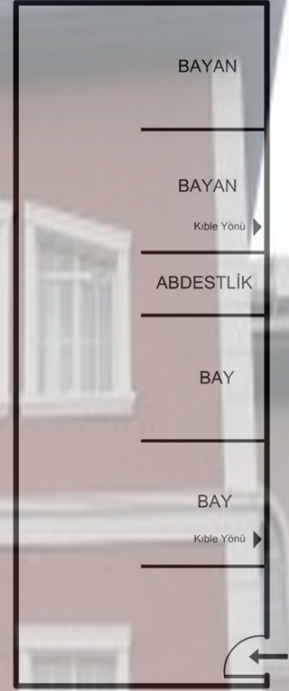
HAYDARPAŞA NUMUNE EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ

Durum Analizi: Ocak 2016

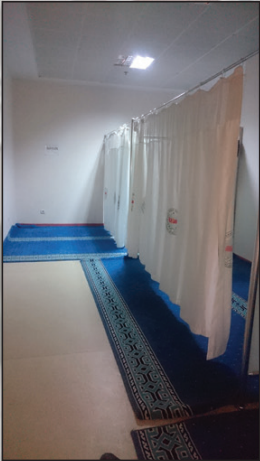
Numune hastanesinin mescidi poliklinik binasının giriş katının bir alt katında bulunuyor.

Bay ve bayan mescidi bir olup perde bölmelerle ayrılmıştır. Abdest alma yeri ise bay ve bayan mescidinin ayrılan bölmelerinin ortasında yer almaktadır.

Ayrıca hastanenin girişinde çadırdan bir mescit bulunmakta olup kullanılmamaktadır. (Şekil 78)

Şekil 76: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescit Planı

Şekil 77: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescidi

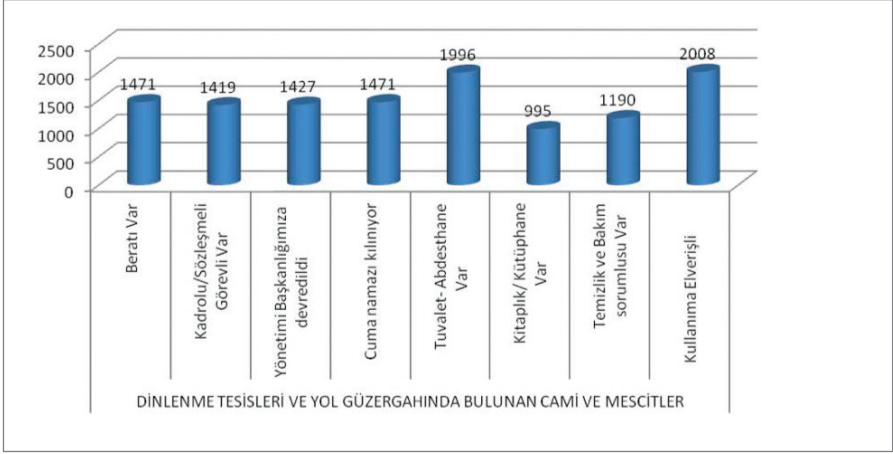

Şekil 78: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescidi

Şekil 79: Haydarpaşa Numune Hastanesi Mescit Abdesthanesi

8. DİNLENME TESİSLERİ, YOL GÜZERGAHI VE ALIŞ VERİŞ MERKEZLERİNDE BULUNAN CAMİ VE MESCİTLERİN TESPİTİ GENEL RAPORU

Şekil 80: Dinlenme Tesisleri ve Yol Güzerghında Bulunan Cami ve Mescitler

Yukarıdaki grafik Türkiye genelinde müftülükler tarafından 31.05.2015 tarihi itibarıyla 70 ilde tespit edilen 2008 camiye ait verilere göre düzenlenmiştir. [8]

Tablo-1: Uygulama kapsamında illerden gelen dinlenme tesisleri ve yol güzergahı cami ve mescit verileri

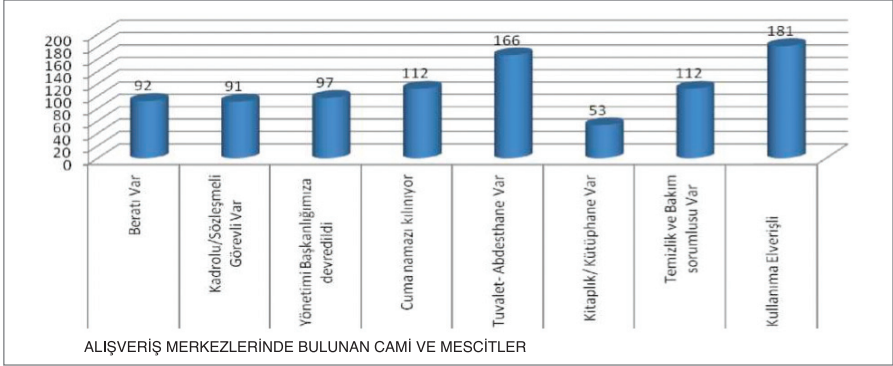
İl	Kadro lu / sözleşmeli görevli Var/Yok	Diyanet Başkanlığı'na devredildi Evet/Hayır	Cuma namazı kılınıp kılınmadığı	Tuvalet-abdesthane Var/Yok	Temizlik ve bakım sorumlusu Var/Yok	Kullanıma elverişli olup olmadığı
ADANA	16	12	18	23	7	24
ADİYAMAN	17	17	17	17	9	17
AFYONKARAHİSAR	13	16	15	19	8	21
AKSARAY	0	2	2	2	2	2
AMASYA	9	9	10	12	4	12
ANKARA	46	48	49	52	29	50
ANTALYA	37	38	40	98	81	102
ARDAHAN	12	12	12	12	11	12
ARTVİN	21	21	21	21	9	21
AYDIN	57	50	56	61	17	60
BALIKESİR	0	0	0	34	25	35
BATMAN	13	13	11	15	11	15
BAYBURT	0	0	0	3	0	1
BİLECİK	3	4	4	4	3	4
BİNGÖL	31	31	31	41	20	40
BİTLİS	16	16	16	16	5	17
BOLU	12	14	14	17	10	17
BURDUR	27	30	30	32	19	33
BURSA	11	12	14	38	11	36
ÇANAKKALE	13	13	13	40	40	40
ÇANKIRI	10	8	13	23	18	24
ÇORUM	20	20	21	24	25	21
DENİZLİ	36	39	39	39	37	39
DİYARBAKIR	3	4	2	70	28	61
DÜZCE	31	31	31	34	21	34
EDİRNE	0	0	0	5	5	5
ELAZIĞ	46	45	46	52	51	52
ERZİNCAN	14	14	14	15	1	16
ERZURUM	0	0	2	3	2	3
ESKİŞEHİR	23	23	23	42	43	41
GAZİANTEP	6	6	6	33	32	33
GİRESUN	67	64	67	67	18	67
GÜMÜŞHANE	11	11	10	11	9	11
HATAY	4	4	4	4	0	4
ISPARTA	5	5	5	6	6	7
İSTANBUL	26	26	28	35	13	35
İZMİR	9	7	14	17	14	17
K.MARAŞ	9	10	9	11	3	11
KARABÜK	6	9	7	13	4	12
KARAMAN	5	6	4	10	2	10
KASTAMONU	66	64	67	73	56	73
KAYSERİ	19	21	24	24	10	24
KIRIKKALE	5	4	5	13	7	11
KIRŞEHİR	18	17	18	18	13	18

İl	Kadro lu / sözleşmeli görevli Var/Yok	Diyanet Başkanlığı'na devredildi Evet/Hayır	Cuma namazı kılınıp kılınmadığı	Tuvalet-abdesthane Var/Yok	Temizlik ve bakım sorumlusu Var/Yok	Kullanıma elverişli olup olmadığı
KOCAELİ	33	33	33	39	30	39
KONYA	30	30	33	54	37	54
KÜTAHYA	8	7	13	23	9	23
MALATYA	29	30	30	48	32	54
MANİSA	23	24	25	42	24	45
MARDİN	9	9	9	8	8	10
MERSİN	34	38	36	39	2	39
MUĞLA	57	57	57	56	54	57
NEVŞEHİR	0	0	0	0	0	1
NIĞDE	0	0	2	2	2	2
ORDU	99	99	98	100	32	101
OSMANIYE	2	2	2	4	1	4
RİZE	3	3	3	3	2	3
SAKARYA	42	42	43	48	46	48
SAMSUN	72	73	72	87	39	87
SİVAS	15	16	15	34	20	34
ŞANLIURFA	2	2	4	12	8	13
ŞIRNAK	11	9	8	11	2	11
TEKİRDAĞ	4	4	5	5	4	5
TOKAT	7	8	8	11	8	11
TRABZON	67	67	67	65	28	67
TUNCELİ	0	2	0	0	0	3
UŞAK	21	21	23	23	16	25
VAN	22	20	15	22	8	22
YALOVA	2	2	2	8	8	9
YOZGAT	16	15	17	29	17	29
ZONGULDAK	18	18	19	24	14	24
	1419	1427	1471	1996	1190	2008

Uygulama kapsamında dinlenme tesisleri ve yol güzergahlarında cami ve mescit bulunmadığını beyan eden iller : *Sinop, Siirt, Muş, Kırklareli, Kars, Iğdır, Hakkari, Bartın, Ağrı [8]*

UYGULAMA KAPSAMINDA ALIŞ VERİŞ MERKEZLERİ CAMİ VE MESCİT VERİLERİ

Şekil 81: Alışveriş Merkezlerinde Bulunan Cami ve Mescitler

Yukarıdaki grafik Türkiye genelinde müftülükler tarafından 31.05.2012 tarihi itibariyle 38 ilde tespit edilen 181 camiye ait verilere göre düzenlenmiştir. [8]

Tablo-2: Uygulama kapsamında illerde bulunan alışveriş merkezlerindeki cami ve mescit verileri

İl	Berati Var/Yok	Kadrolu / sözleşmeli görevli Var/Yok	Diyanet Başkanlığı'na devredildi Evet/Hayır	Cuma namazı kılınıp kılınmadığı	Tuvalet-abdesthane Var/Yok	Kitaplık / kütüphane Var/Yok	Temizlik ve bakım sorumlusu Var/Yok	Kullanıma elverişli olup olmadığı
AMASYA	1	1	1	1	1	1	2	2
ANKARA	12	11	12	14	11	9	10	16
ANTALYA	1	1	1	1	6	5	6	6
AYDIN	0	0	1	1	1	0	1	1
BALIKESİR	0	0	0	0	1	1	1	1
BİTLİS	1	1	1	0	1	0	1	1
BOLU	0	0	0	1	1	1	1	1
BURSA	0	0	0	0	3	0	3	3
ÇANKIRI	0	0	0	0	1	0	1	1
ÇORUM	2	2	2	2	2	2	2	2
DENİZLİ	1	0	0	2	8	0	8	8
DİYARBAKIR	14	16	17	16	24	0	17	24
DÜZCE	1	1	1	1	1	0	1	1
ERZİNCAN	10	10	10	8	10	0	0	10
ERZURUM	0	0	0	3	4	3	4	4
GAZİANTEP	1	1	1	2	3	1	2	3
GÜMÜŞHANE	1	1	1	1	1	1	1	1
HAKKARİ	0	0	0	1	1	0	1	1
ISPARTA	0	0	0	0	1	0	1	1
İSTANBUL	5	5	5	7	24	5	23	24
İZMİR	0	1	0	1	2	1	2	1
K.MARAS	4	4	4	4	4	0	2	4
KARABÜK	13	12	13	13	10	6	1	13
KASTAMONU	1	1	1	1	1	0	1	1
KAYSERİ	3	2	3	3	3	1	0	3
KIRIKKALE	0	0	0	0	1	0	1	1
KİRŞEHİR	0	1	1	1	0	0	0	1
KOCAELİ	2	1	2	2	3	1	3	3
KONYA	3	4	4	5	5	3	1	5
KÜTAHYA	0	0	0	1	2	1	2	2
MUŞ	8	7	8	8	8	0	0	8
NEVŞEHİR	0	0	0	3	5	3	2	8
NİĞDE	0	0	0	0	1	0	1	1
SAKARYA	1	1	1	2	2	0	1	2
SİVAS	0	0	0	0	6	2	6	6
TRABZON	7	7	7	7	4	6	0	7
UŞAK	0	0	0	0	2	0	2	2
YOZGAT	0	0	0	0	2	0	1	2
TOPLAM	92	91	97	112	166	53	112	181

Uygulama kapsamında alışveriş merkezlerinde istenilen vasıfta cami ve mescit bulunmadığını beyan eden iller : *Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Ardahan, Artvin, Bartın, Batman, Bayburt, Bilecik, Bingöl, Burdur, Çanakkale, Edirne, Elazığ, Eskişehir, Giresun, Hatay, Iğdır, Karaman, Kars, Kırklareli, Kilis, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Osmaniye, Rize, Samsun, Siirt, Sinop, Şanlıurfa, Şırnak, Tekirdağ, Tokat, Tunceli, Van, Yalova, Zonguldak. [8]*

9. MEVCUT SORUNLARIN TESPİTİ VE DEĞERLENDİRME

Seyahat eden veya alışveriş yapan vatandaşlarımızın temiz ve düzenli bir ortamda ibadetlerini huzur içerisinde yapmalarını sağlamak amacıyla yol güzergâhı ve alışveriş merkezlerinde bulunan mescitlerin önemli çoğunluğunun hizmet ve kalitelerinin ihtiyacı karşılamadığı ve denetimlerinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Karşılaşılan Sorunlar;

- Kolay erişilebilir noktada olmaması
- Kat yüksekliğinin uygun olmaması
- Havalandırmasının yetersiz olması
- Zeminde kullanılan kaplama ve halıların sağlığa uygun olmaması
- İhtiyaç duyulan materyallerin eksik olması (elbise, tesbih vb.)
- Yönlendirme ve bilgilendirme tabelalarının eksik ve yetersiz olması
- Kullanım yoğunluğuna uygun kapasitede olmaması
- İşletmesinin sürdürülebilir olmaması
- Düzenli aralıkta temizlik ve bakımının yapılmaması
- Yaşlı, engelli ve hastalar için uygun koşulların olmaması

Doğru uygulamaların yaygınlaştırılması, geliştirilmesi ve takip edilmesi önem arz etmektedir.

10. AVM'LERDE, YOLÜSTÜ DİNLENME TESİSLERİNDE SOSYAL MEKÂN TASARIMLARI

10.1. MEVZUATTA SOSYAL MEKÂN OLARAK MESCİT GEREKSİNİMİ

10.1.1. Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği

Madde 16 - Yapı düzenine ait tanımlar:

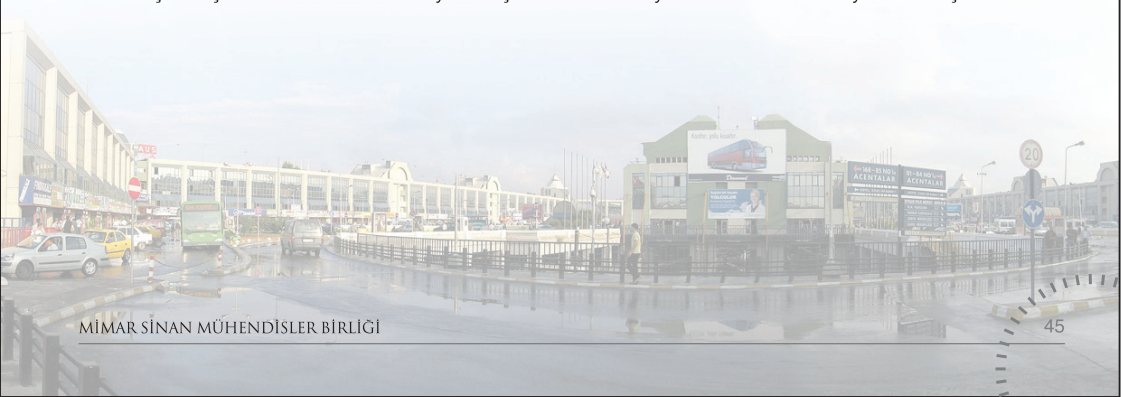
56. (Ek:RG-8/9/2013-28759) Sosyal mekânlar: Yapı ve tesislerde kullanıcıların, çalışanların veya müşterilerin yapı ve tesisin genel kullanımı dışında günlük sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı mekânlardır. Alışveriş merkezi ve benzeri ticari kullanımlı binalarda, iş hanı, büro, yönetim binası gibi umumi ve resmi binalarda, fabrika ve benzeri sanayi tesislerinde, düğün salonu, lokanta, gazino, sinema, tiyatro, müze, kütüphane ve kongre merkezi, yurt binaları, spor tesisleri gibi sosyal ve kültürel yapı ve tesislerde, eğitim yapılarında, hastane ve benzeri sağlık tesislerinde, havaalanı, liman, terminal, tren garı, metro istasyonu gibi ulaşım yapı ve tesislerinde, oteller ve benzeri turizm tesislerinde, kullanıcıların, çalışanların veya müşterilerin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla mescit, bebek emzirme yeri, çocuk bakım ve oyun alanı, yetmiş beşten fazla bağımsız bölümü bulunan konut parsellerinde mescit ve çocuk oyun alanı, milli park, tabiat parkı, bölge parkı, mesire alanı, piknik alanı, açık spor alanları gibi yerlerde ise mescit, bebek emzirme yeri ve umumi hela için gerekli mekân ayrılır. Bu mekânların tamamlayıcısı olan; abdest alma mekânları ile diğer gerekli mekânların, kolay ve erişilebilir bir yerde bu mekânlarla birlikte yer alması zorunludur. [9]

10.1.2. Alışveriş Merkezleri Hakkında Yönetmelik

Resmi Gazete Sayı: 29639- 26/02/2016

Diğer ortak kullanım alanları

MADDE 10- (1) Satış alanı yüz bin metrekarenin altında olan alışveriş merkezinde en az otuz metrekare, yüz bin metrekare ve üstünde olan alışveriş merkezinde ise en az elli metrekare büyüklüğünde, içinde lavabosu bulunan, yeterli iklimlendirmeye ve ihtiyacı karşılayacak diğer niteliklere sahip, kadın ve erkekler için ayrı ayrı olacak şekilde, otopark haricinde olmak üzere ve alışveriş merkezinin kolay ulaşılabılır bir yerinde ibadet yeri oluşturulur.

10.1.3. Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı Ortak Kullanım Alanları

Madde 15 -

- a) Alışveriş merkezleri yapı inşaat alanı içinde, büyük mağaza, zincir mağaza ve diğer ticari işletmeler ise yapı inşaat alanı veya aynı mahaldeki bir saha içinde 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili mevzuata göre yeterli otopark alanı oluşturmakla yükümlüdür.
- a) Alışveriş merkezlerinde; satış alanı 2500-5000 metrekare arasında olanlar için en az 100 metrekarelik, 5001-10000 metrekare arasında olanlar için en az 150 metrekarelik, 10000 metrekare üzerinde olanlar için ise en az 200 metrekarelik bir alanın sosyokültürel etkinliklerin düzenlenmesi amacıyla ayrılması zorunludur.
- c) Alışveriş merkezlerinde, tıbbi müdahale ünitesi, **ibadethane**, bebek bakım odası gibi ortak kullanım alanları oluşturulur. Bu alanların nitelikleri yönetmelikle belirlenir.

10.2. MESCİT TASARIM KRİTERLERİ

10.2.1. Fıkha Uygun

Peygamber efendimiz bir hadisinde buyurmuştur ki ; “Benden önce kimseye verilmeyen 5 şey bana verilmiştir” ve arasından şunu da saydı “Yeryüzü bana namazgâh ve temizleyici kılındı. Namaz vakti girdiğinde nerede olursam orada namaz kılarım.” Bu hadisten de hareketle, namaz temiz olan her yerde kılınabilir. Mescit yani secde edilen /namaz kılınan yer için fıkhi olarak bir sınırlandırma getirilmemiştir. Mescit olarak kullanılacak yerin namazın sıhhatini bozmayacak bazı özellikler taşıması gerekmektedir. Bunları namaz kılınacak yerin temiz olması, kıblenin belirtilmiş olması ve kişinin ayakta durabileceği kadar yüksekliğin olması şeklinde listeleyebiliriz.

Namazın dışındaki farzlarından olan necasetten taharet, namaz kılacak kişinin kendi üzerinin ve kılacağı yerin temiz olması gerekliliğidir. Bu kapsamda namaz kılınacak mescidin hadesten ve necasetten temiz olan bir yerde olması gerekmektedir. Namazın dışındaki bir diğer farz olan istikbali kible (kıbleye yönelme) için, namaz kılınacak yerde kible yönünün açık şekilde belirtilmesi gerekliliğidir. Namazın içindeki farzlardan olan kıyam da ayakta durmak, doğrulmak, dikilmek demektir. Namazın sıhhati için namaz kılınacak yerin yüksekliğinin minimum kişinin ayakta durabilecek kadar olması gerekmektedir.

Yukarıdaki bilgiler ile kıblenin sadece bir kâğıdın yere konması ile belirlenmesinin (burada rüzgâr ya da bir insanın değmesi ile yönünün değişeceğini düşünürsek) sağlıklı olmadığı, kıblenin net bir şekilde belirtilmesi gerektiği, ayakkabılarda necaset bulaşma ihtimalinden dolayı ayakkabı ile girilebilecek yerin namaz kılınan yerden net bir şekilde ayrılması ve ayakkabılığın namaz kılınan yerin dışarısında bulunması gerektiği ve namaz için ayrılan yerlerin kişinin ayakta durmasına engel olmayacak yükseklikte olması gerektiği sonucuna varabiliriz. [10]

10.2.2. Sağlığa Uygun

İnsanların ibadetlerini rahat ve sağlıklı koşullarda yapabilmeleri gerekir. Mescitlerde bu koşullar sağlanmadığında bazı olumsuzluklar ve hastalıklar oluşabilmektedir. Karşılaşılan olumsuzluklar ve oluşabilecek hastalıklar şunlardır:

- Havalandırmaların yetersiz olması durumunda, grip gibi viral enfeksiyonlar kişiler arasında daha kolay yayılabilir. Astım gibi alerjik akciğer hastalıkları kōtōleřebilir.
- Halıların anti bakteriyel olmaması, ayakkabıların ayakkabılıklara konmaması ve halıların ūzerine temas etmesi halinde mikropların halı vasıtasıyla ağız-solunum yolu ile vūcuda girmesine sebep olur.
- Halılara nemli ayaklarla basılması mantar ve enfeksiyon yapan mikroorganizmaların daha kolay çoğalmasına sebep olur. Ayrıca mite denilen alerjiye yol ačan canlılar çoğalarak, alerjik reaksiyonları tetikleyebilir.
- Mescidin dūzenli temizlenmemesi bulařıcı hastalıklar ve alerjik hastalıklar ačasından risk oluřturur. [11]

10.2.3. Kolay Ulaşılabilir

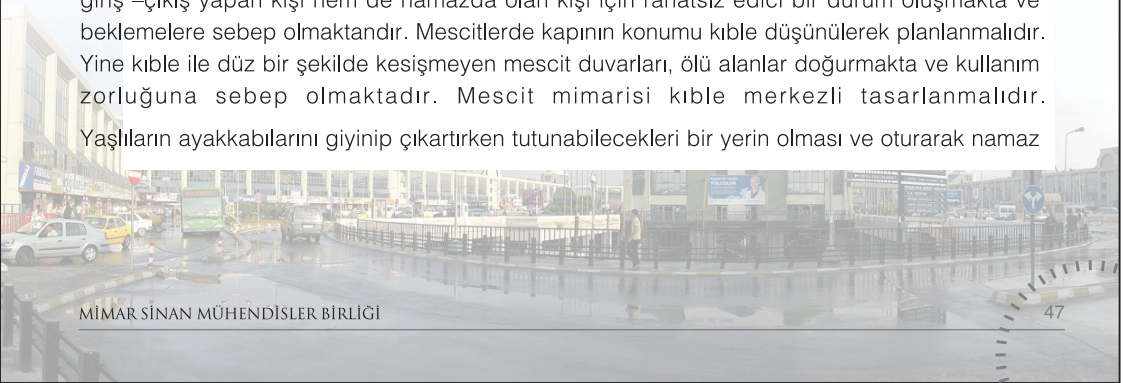
Mescidin konumu tūm bōlūmlerden eřit uzaklıkta, merkezi konumda, hareket kısıtlılığı yaşayan kullanıcıların ve engellilerin erişimine uygun olmalıdır. Gerekli yōnlendirme tabelaları ile mescide en kısa yoldan ulaşım sağlanmalıdır.

10.2.4. Ekonomik

Mescit tasarımı yaparken, yapılan tasarımın ekonomik olması da dūřūnūlmedir. Isı kaybının ōnlenebilmesi için ısı yalıtımının yapılması, enerji tasarrufunun sağlanabilmesi için kullanıcıyı algılayan akıllı sistemlerin kullanılması gerekir. Mescitler kullanıcı tarafından kesintisiz şekilde kullanılan yerler olmadığı için, kullanıcıyı algılayan sensōrlū sistemler ile enerji tasarrufu sağlanmalıdır. Mevcut ōrneklerde mescitlerdeki aydınlatma sistemlerini kullanıcının açıp kapatabileceği şekilde tasarlanmakta ve genelde kullanım sonrası açık unutulurak enerji kaybına sebep olmaktadır. Kullanıcıya bırakılan ısıtma sistemlerinde de aynı sorun gōrūlmektedir. Ortam ısısını algılayarak çalışan akıllı sistemler kullanılmalıdır.

10.2.5. Ergonomik

Mescitlerin kullanım kolaylığı ve kullanıcıyla uyumlu olabilmesi açısından, giriş –ıkış yapılan kapının ve kiblenin konumu, yaşlıların ve engellilerin giriş çıkışını ve ibadetini yapabileceği ōzelliklere sahip olması gerekir. Kiblenin yōnūnūn giriş yapılan kapı ile keşiştiği noktalarda, hem giriş –ıkış yapan kiři hem de namazda olan kiři için rahatsız edici bir durum oluşmakta ve beklemelere sebep olmaktadır. Mescitlerde kapının konumu kible dūřūnūlerek planlanmalıdır. Yine kible ile dūz bir şekilde keşişmeyen mescit duvarları, ōlū alanlar doğurmakta ve kullanım zorluğuna sebep olmaktadır. Mescit mimarisi kible merkezli tasarlanmalıdır. Yaşlıların ayakkabılarını giyiniپ çıkartırken tutunabilecekleri bir yerin olması ve oturarak namaz

kılmaları için sandalyenin bulunması gerekmektedir. Engelli kullanıcıların ibadetlerini yerine getirebilmeleri için girişlerin genişliğini engelli araçların düşünülerek tasarlanması ve bir bölmenin onlar için ayrılması gerekmektedir.

10.2.6. Sürdürülebilir

Mescitlerin beklenen standartları sağlamasının yanında, bu standartların sürdürülebilir olması gerekmektedir. Temel standartların hepsinin sürdürülebilirliği bu kapsamda değerlendirilebilir. Mescidin temizliğinin düzenli bir şekilde sağlanması, ortamda bulunan teknik altyapının düzenli kontrollerden geçmesi gerekmektedir. Tasarım yapılırken, mekânın temizliği ile ilgilenecek personelin ayarlanması, aydınlatma-ısıtma-havalandırma gibi teknik konular ile ilgilenecek teknik personelin görevlendirilmesi veya arızayı merkeze bildirerek aksiyon alınması için gerekli altyapının kurulmuş olması gerekmektedir.

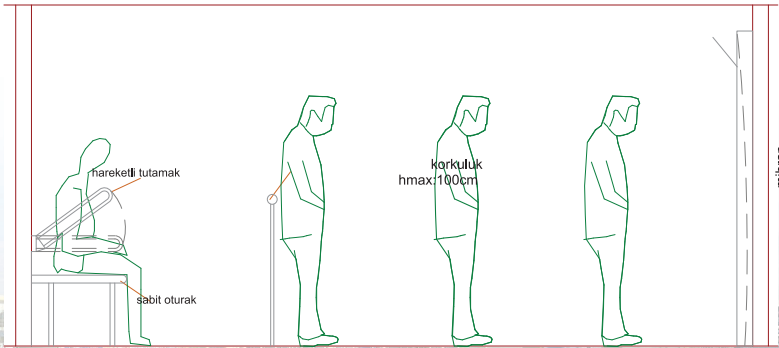
10.2.7. İnsana ve inanca saygılı

Mescitlerin temiz ve bakımlı olması, ulaşılabilir, yaşam alanlarına yakın, ergonomik, sağlığa uygun, düzenli olarak temizlenip kontrol edilerek sürdürülebilir bir yaşam alanı olarak tasarlanması mekânın öncelikle insana saygılı olmasını, mekânın fıkıh esasları göz önünde bulundurularak tasarlanması da inanca saygılı olmasını sağlamaktadır.

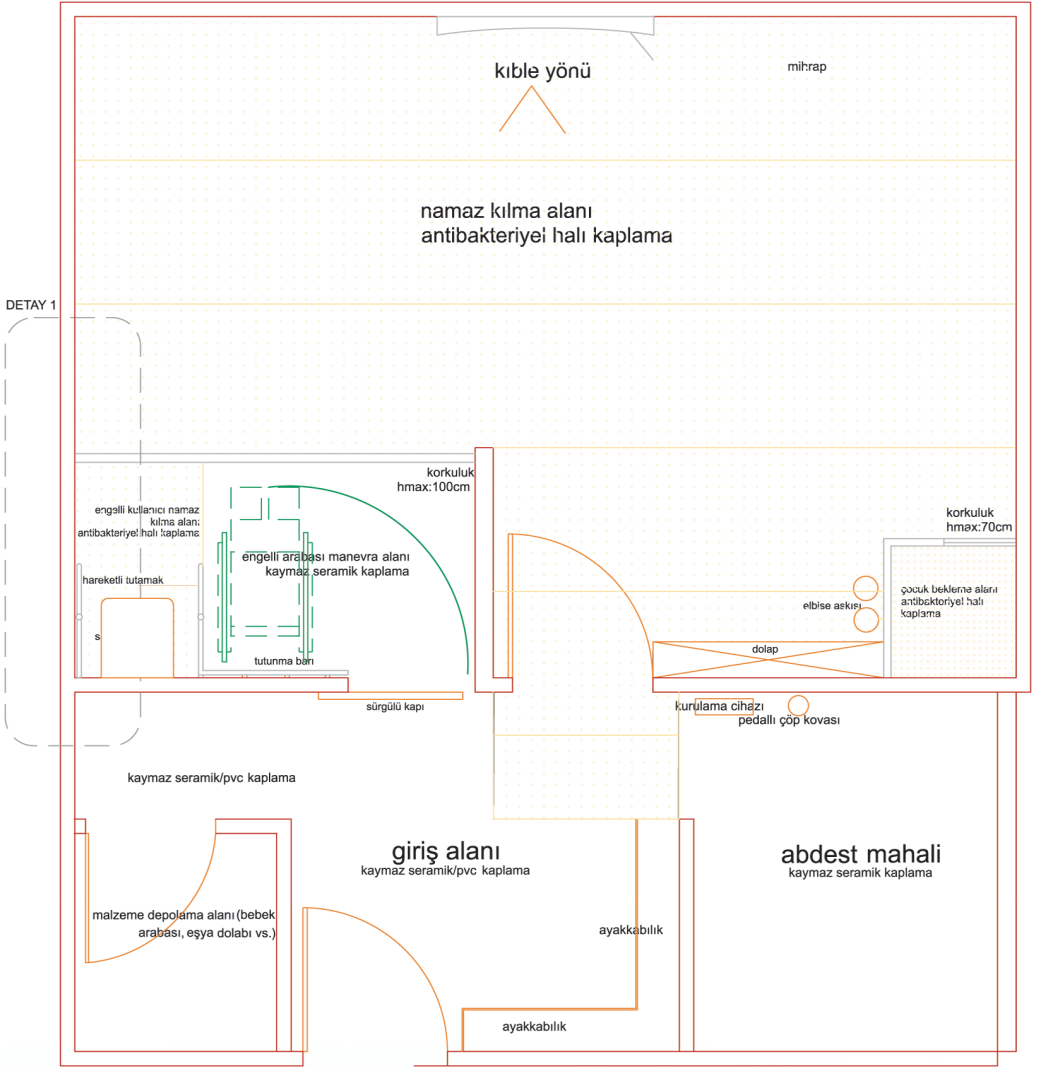

10.3. İHTİYAÇ DUYULAN MİNİMUM MEKÂNSAL NİTELİK / MALZEME NİTELİĞİ

- Giriş, abdest alma ve namaz kılma alanları, abdest alanının namaz kılma alanına geçişini kolayca sağlayacak biçimde birbirine doğrudan bağlantılı olmalı ancak hijyen ve kullanıcı konforu açısından bölücü elemanlar ile bu alanlar muhakkak birbirinden ayrılmalıdır.
- Kadın ve erkek kullanıcılara ait namaz kılma ve abdest alma birimlerinin girişleri birbirinden bağımsız olmalı ve giriş alanları kullanıcının ayakkabılarını rahatça çıkarmasını sağlayacak şekilde bölücü elemanlarla çevrilmiş olmalıdır.
- Mescit girişi namaz kılma alanının arka veya yan kısmından verilmelidir.
- Mescit alanının konumlanması kible yönü esas alınarak tasarlanmalıdır.
- Abdest alma bölümünde yer alan yıkama kurnasının derinliği en az 25 cm, muslukların kurnadan yükseklikleri en fazla 60 cm , oturak yüksekliği en fazla 50 cm olmalıdır.
- Namaz kılınacak alanda kullanılacak yer kaplama malzemesi (halı) anti bakteriyel, toz tutmayan özellikte olmalıdır.
- Namaz kılınacak alanın, dış ortam seslerinden etkilenmemesi için gerekli ses yalıtımı önlemleri alınmış olmalıdır.
- Namaz kılınacak alan ve abdest yerinin havalandırılması ve iklimlendirilmesi sağlanmış olmalıdır.
- Kullanıcıların ayakkabılarını bırakmaları için giriş alanında yeterli sayıda ayakkabı rafı bulundurulmalıdır. Koku oluşumunu engellemek için bu ayakkabı dolaplarının kapaklı olması tercih edilmelidir.
- Namaz kılma alanının içerisinde, gerekli malzemelerin saklanmasına imkan sağlamak için en az 1 adet dolap bulundurulmalıdır.
- Abdest alma bölümünün zemin kaplama malzemesi, kaymaz ve temizliği kolay ıslak hacim malzemelerinden seçilmelidir.
- Her bir abdest alma birimini birbirinden seperatör yüzeyler ile ayırarak kullanıcı hijyeni sağlanmalıdır.
- Engelli ve yaşlıların kullanımı için en az 1 adet abdest alma yeri ayrılmalıdır. Yıkama kurnasının derinliği en az 15 cm, muslukların kurnadan yükseklikleri en fazla 45 cm , oturak yüksekliği en fazla 35 cm olmalıdır. Engelli kullanıcılar için tutunma kolları yerleştirilmelidir.

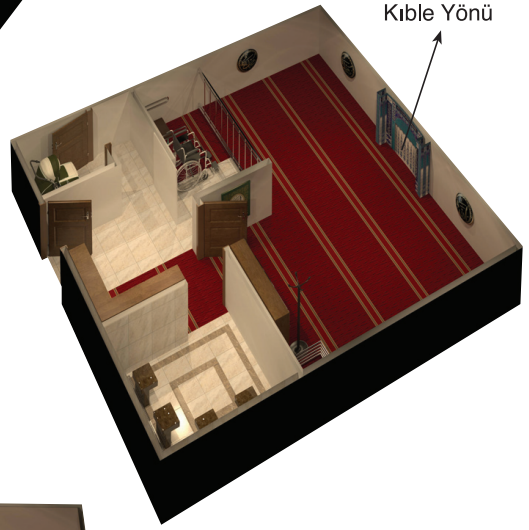
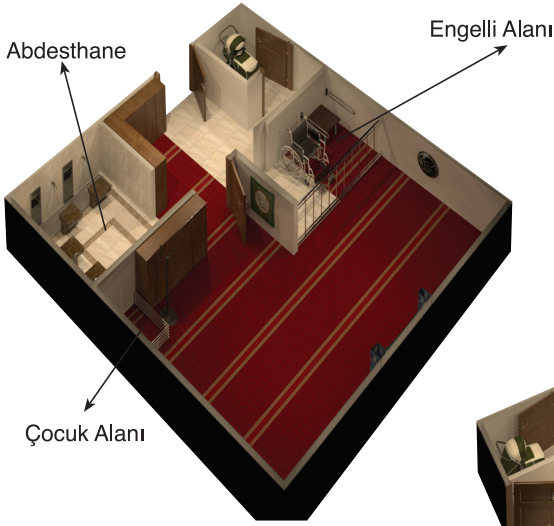

Şekil 82- TIP Mescit Projesi Kesiti

Şekil 83: TİP Mescit Projesi Planı

Şekil 84: TIP Mescit Modellemesi

10.4. MESCİTLERİN YAPI İÇERİSİNDEKİ KONUMU VE YÖNLENDİRME

- ❖ Mescidin yapı içerisindeki yeri; kullanıcının yapı dışarısına çıkmadan, güvenliğini ve sağlığını tehlikeye atmadan erişebileceği şekilde sağlanmalıdır.
- ❖ Mescidin konumu yapının tüm bölümlerinden eşit uzaklıkta/ulaşılabilirlikte/sayıda olmalıdır.
- ❖ Mescidin yeri; hareket kısıtlılığı yaşayan kullanıcılar da dâhil olmak üzere tüm ziyaretçilerin erişimine uygun olmalıdır.
- ❖ Mescidin; alışveriş merkezinin, otoparkların, yolüstü terminallerin ve dinlenme tesislerinin diğer bölümleriyle olan bağlantısında süreklilik sağlanmalıdır.
- ❖ Mescidin yapı içindeki konumu, acil çıkış kapıları ve yangın merdivenlerine uzaklığı yangın yönetmeliğinde belirlenen esaslara uygun olmalıdır.
- ❖ Yönlendirme tabelaları mescit yapılacak tesisler içerisinde uygun yerlerde yapılmalıdır.
- ❖ Tabelalar kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmalı ve anlaşılır biçimde tasarlanmalıdır.
- ❖ Yönlendirme elemanlarına (sesli yönlendirme sistemleri, görsel yönlendirme sistemleri vs.) ait tasarımlar tüm kullanıcılara uygun olmalıdır. (engelli, yaşlı vs.)

10.5. MEKÂN BOYUTLARI

- ❖ Proje müellifi tarafından yapılan fizibilite çalışmaları doğrultusunda öngörülen günlük ortalama kullanıcı sayısı göz önünde bulundurularak mescit tasarımı yapılmalıdır.
- ❖ *AVM'lerde* fizibilite çalışması yapılırken; günlük ziyaretçi sayısı yanında ayrıca yerel yönetimler tarafından yapı için öngörülen emsal alanı da baz alınabilir. Projeye konu emsal alanın mescit için ayrılması gereken kısmı, emsal alanın en az %0.25'i olmalıdır. Birden fazla mescit yapılması durumunda ise mescit için ayrılan toplam alan, Emsal alanının %0.30'unu geçmemelidir.
- ❖ Günlük kullanıcı sayısı; en az 200 kişi olan yapılar için için 1 namaz kılma yeri,
en az 25 kişi için 1 abdest alma yeri,
en az 25 kişi için 2 lavabo yeri ayrılmalıdır.
- ❖ Yapının 3 km'ye kadar yakınında ibadethane bulunmaması durumunda mescit için ayrılan alan emsal alanın en az %0.30'u oranında olmalıdır.
- ❖ *Terminalerde, yolüstü dinlenme tesislerinde* fizibilite çalışması yapılırken ise yapının bulunduğu güzergâh uzunluğu, güzergâhı kullanan araç yoğunluğu, söz konusu güzergâhta bulunan terminal/dinlenme tesisi sayısı, tesisleri kullanan ortalama ziyaretçi sayısı gibi kriterler göz önünde bulundurulmalıdır.
- ❖ Namaz kılma mahallinde gerekli olan kişi başı alan sirkülasyon dahil **1 m²**'dir.

10.6. MEKÂNLARA GİRİŞ

- ❖ Bayan ve erkek mescitleri birbirinden bağımsız olmalıdır.
- ❖ Tek mekânın bölünmesiyle elde edilecek olan mescitlerde bölücü eleman olarak kullanılacak olan malzeme gerekli yalıtımı (görsel, işitsel vs.) sağlayacak sabit bir eleman olmalıdır.
- ❖ Kadın ve erkek kullanıcılara ait namaz kılma ve abdest alma birimlerinin girişleri birbirinden bağımsız olmalı ve giriş alanları kullanıcının ayakkabılarını rahatça çıkarmasını sağlayacak şekilde bölücü elemanlarla çevrilmiş olmalıdır.
- ❖ Mescit girişleri kible yönüne göre konumlandırılmalıdır.
- ❖ Mescit girişlerinde büyüklüğü kullanıcı sayısı ile orantılı olacak şekilde belirlenen bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı bırakılmalıdır.
- ❖ Mescit girişlerinde düşünülecek olan ayakkabılık çözümleri mekânlara girişi engellememelidir.
- ❖ Giriş, abdest alma ve namaz kılma alanları, abdest alanın namaz kılma alanına geçişini kolayca sağlayacak biçimde birbirine doğrudan bağlantılı olmalı ancak hijyen ve kullanıcı konforu açısından bölücü elemanlar ile bu alanlar muhakkak birbirinden ayrılmalıdır.
- ❖ Eğer abdest alma ve namaz kılma mahalleri; iç içe tasarlanacaksa ıslak zeminlerden namaz kılma mahalline geçiş için kurulanma alanı düşünülmeli, bu alanda gereken teknolojik sistemler çözümlenmelidir. Söz konusu mahallerden direk birbirlerine geçiş olmayacaksa mahremiyeti sağlayacak şekilde bir ana giriş holü ve kapı tasarlanmalıdır.
- ❖ Tasarlanan kurulanma alanlarında hijyenik şartlar sağlanmalıdır.
- ❖ Mescit/abdesthane giriş kapısı mahremiyeti sağlayacak özellikte seçilmelidir. (Gerekirse çarpma kapı yapılmalı, kapı yüzeyinde saydam kısımlar bulunmamalıdır.)
- ❖ Mescit yer döşemesi kapı girişine kadar devam etmemeli, ayakkabı giyip çıkarılacak yer bırakılmalıdır.
- ❖ Mescit girişlerinde gerekli emniyet şartlarını sağlayan ayakkabılık çözümleri yapılmalıdır. Ayrıca dış kıyafetlerin asılabileceği donatı çözümleri yapılmalıdır.
- ❖ Değerli eşyaların ve/veya kıyafetlerin konulabileceği düzenekler oluşturulmalıdır.
- ❖ Mescit girişlerinde tekerlekli sandalye geçiş alanı için minimum 1 m genişliğinde hol düşünülmeli, manevra için ise 1,40 m*1,40 m büyüklüğünde alan bırakılmalıdır. Ayrıca engelliler için tasarlanan namaz kılma alanına kadar kesintisiz devam eden hareketli tutamak tasarlanmalıdır.
- ❖ Görme engelliler için yönlendirici döşeme kaplaması yapılmalıdır.

10.7. MEKÂN ÖZELLİKLERİ

- ❖ Mescitlerde; çocuklu kullanıcılara yönelik çözümler de düşünülmelidir. Çocuk alanı; namaz kılama mahallini çok bölmek ve diğer kullanıcıları rahatsız etmemek adına arka kısımda olmalıdır. Mekânın tefrişinde fıkhî açıdan mescitte yer almaması gereken figürler(hayvan resimleri, suret vs.) bulunmamalıdır.
- ❖ Temizlik düzeni periyodik olarak kontrol edilmelidir. Alışveriş merkezlerinin kullanımı günde belirli saatler içerisinde mümkün olduğundan kontrol periyodu günde 3 kez yeterli olabileceken, *otogarların, yolüstü terminallerinin ve dinlenme tesislerinin* kullanımı 24 saat olduğundan günlük kontrol sayısı daha da artırılmalıdır.
- ❖ Zemin döşeme malzemesi olarak, anti-bakteriyel ve kolay temizlenebilir halılar kullanılmalıdır.
- ❖ Duvar kaplama malzemesi; kolay temizlenebilir ve kir tutmayan özellikte olmalı, gürültü kontrolünü sağlayan ses yalıtımı yapılmalı, akustik düzen sağlanmalıdır.
- ❖ Mescitlerin havalandırmaları doğal havalandırma ile sağlanmalıdır. Eğer doğal havalandırma imkânı sağlanamıyorsa mekanik havalandırma sistemleri çözümlenmeli ve bu husus projelendirme aşamasında muhakkak düşünülmelidir. (Kış aylarında ısıtma yaz aylarında soğutma sistemi olmalı, yoğun kullanımda mahaller havasız kalmamalıdır.)
- ❖ Tüm mekânlar için ayrı ayrı aydınlatma sistemi çözümlenmelidir. Giriş ve abdest alma kısmı için enerji tasarrufu da düşünülerek fotoselli aydınlatma sistemleri, mescit için optimum aydınlık düzeyini sağlayan sistemler düşünülmelidir.
- ❖ Mescit mahalline ait kat yüksekliği ilgili yönetmeliklerle belirlenen standart kat yüksekliklerinin altında olmamalıdır.
- ❖ Engelliler için engel sınıfına göre çözüm üreten uygun tasarımlar yapılmalıdır.
- ❖ Hareket kısıtlılığı yaşayan kullanıcılar ve engelliler için ayrılan namaz kılama alanı erişim açısından mekân girişinde çözümlenmeli, namazda önünden geçilmesini engellemek adına kible yönünde bir korkuluk düzenlenmelidir.
- ❖ Mescit içerisinde kible göstergesi ve alan müsaitse mihrap bulunmalıdır. Ayrıca namaz saatlerini gösteren takvim, saat, alan müsait ise ezan sistemi bulunmalıdır.
- ❖ Namaz için kullanımı pratik giysiler bulunmalıdır.(ferace, başörtüsü vb.)
- ❖ Mescit içerisinde bulunan seccadeler temiz olmalı ve temizlik sıklığı kontrol edilmelidir. Ayrıca mescitlerde boydan boya duvar aynası ve ayak basmalı çöp kovası da bulunmalıdır.
- ❖ Her mescitte bir kütüphane bulunmalı, kütüphanede Kuran-ı Kerim, fıkıh, hadis, ilmiyal ve namaz kılınmasını gösteren kılavuz kitapçıklar bulunmalıdır.
- ❖ Diyanet İşleri Danışma Hattı telefon bilgisi herkesin görebileceği bir yerde olmalıdır.

11. KONTROL ÇİZELGESİ

Herhangi bir yapıda mescit açılabilmesi için belli başlı bazı kriterlere sahip olması gerekmektedir. Bu kriterler bir kontrol çizelgesi içine yerleştirilmiştir. Çizelgeye bakılarak kontrolü yapılabilecek mescitlerin, hangi kriterlere sahip olmasıyla insana ve inanca saygılı bir mescit olmaya yeterlilik kazandığı, hangi kriterlerle daha üst bir seviyeye geçtiği aşağıda belirtilmiştir:

Mescit açma standardına sahip olabilmek için ilk 15 sorunun olumlu olması beklenmektedir. Böylece mescit yeterli olarak adlandırılır.

16-19'deki sorulardaki kriterlere sahip mescitler 3 yıldız almaya hak kazanır.

20-21'deki sorulardaki kriterlere sahip mescitler ise 4 yıldız almaya hak kazanır.

22-24'deki sorulardaki kriterlerden 2 tanesini sağladığı takdirde mescit 5 yıldız almaya hak kazanır.

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?		
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?		
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?		
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?		
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?		
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?		
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?		
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?		
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenmiş mi?		
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?		
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?		
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?		
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?		

11.1. ÖRNEK UYGULAMALAR

Proje kapsamında İstanbul'da bulunan 13 AVM' deki mescitler 2015 Aralık - 2016 Şubat aylarında incelenerek, örnek uygulama olarak kontrol çizelgesi doldurulmuştur.

BEYLICUM AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?		+
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?		+
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		+
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?		+
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?		+
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?		+
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?		+
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		+
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		+
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		+
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?		+
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenilmiş mi?		+
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?		+
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?		+
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		+
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?		+

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★☆☆

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★★

YETERSİZ

İSTİNYEPARK AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?	+	
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?	+	
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?	+	
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?	+	
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?	+	
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?	+	
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?	+	
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★★★★

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★

YETERLİ

KADİR HAS AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?		+
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?		+
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		+
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?		+
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?		+
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?		+
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?		+
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		+
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		+
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?		+
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?		+
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenilmiş mi?		+
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?		+
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?		+
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?		+
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		+
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?		+

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★★★★

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

MARMARA PARK AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?	+	
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?	+	
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?		+
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?	+	
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★☆☆

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★★

YETERSİZ

CEVAHİR AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?		+
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?	+	
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?	+	
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?		+
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?		+
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)	+	
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		+
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★★★★

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

TRUMP TOWERS AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?	+	
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		+
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?	+	
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?		+
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?	+	
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★★★★

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

ASTORIA AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?		+
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?		+
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		+
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?		+
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenilmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?	+	
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?		+
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		+
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?	+	
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★★★★

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

TEPE NAUTILIUS AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?	+	
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		+
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?		+
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenilmiş mi?		+
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?	+	
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		+
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?		+

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★☆☆

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

OPTIMUM OUTLET AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?		+
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?	+	
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?		+
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?	+	
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?		+

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★★★★

20-21 → ★★★★★

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

AKASYA AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?	+	
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?	+	
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?	+	
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkaabilik alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?	+	
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?	+	
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)	+	
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		+
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?	+	
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★☆☆

20-21 → ★★★☆

22-24 → ★★★★★

METROCITY AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?	+	
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?	+	
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		+
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkabılık alanı ayrılmış mı?		+
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılama alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenilmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?	+	
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)	+	
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?		+
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?		+
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?		+

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★☆☆

20-21 → ★★★☆

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

KANYON AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?		+
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?		+
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?		+
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkaabilik alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenilmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?		+
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)	+	
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?	+	
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?	+	
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★☆☆

20-21 → ★★★☆

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

ÖZDİLEK PARK AVM

KONTROL ÇİZELGESİ		EVET	HAYIR
1	Mescit yapı içerisinde yer alıyor mu?	+	
2	Mescit merkezi ve kolay ulaşılabilir bir yerde bulunuyor mu?	+	
3	Yönlendirme tabelaları kolay görünür olacak şekilde konumlandırılmış mı?	+	
4	Mescit engelli erişimine uygun mu?	+	
5	Bay ve bayan mescitleri birbirinden bağımsız mı?	+	
6	Bayan mescit alanı dışarıdan direkt görünmeyecek şekilde tasarlanmış mı veya giriş bölücü elemanlarla çevrilmiş mi?	+	
7	Kat yüksekliği ilgili kriterlere uygun mu?	+	
8	Mescit içinde görülebilir bir kible göstergesi var mı?	+	
9	Mescit girişinde girişi önlemeyen ayakkaabilik alanı ayrılmış mı?	+	
10	Aydınlatma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
11	Havalandırma kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
12	İklimlendirme kriterlere uygun şekilde tasarlanmış mı?	+	
13	Temizlik düzenli periyodlar ile kontrol ediliyor mu?	+	
14	Abdest alma ve namaz kılma alanı iç içe ise ıslak zeminden kuru zemine geçiş sağlıklı bir şekilde çözümlenilmiş mi?	+	
15	Mescit zemin döşeme malzemesi anti-bakteriyel mi?		+
16	Mescit içerisinde kriterlere uygun gerekli gösterge cihazları (takvim, ezan sistemi vb.) var mı?	+	
17	Mescit alanı kullanıcı sayısı kriterlerine göre yeterli mi?	+	
18	Mescit içerisinde dış kıyafetlerin asılabileceği bir askılık var mı?	+	
19	Mescit içerisinde kütüphane bulunuyor mu? (Kuran-ı Kerim ve fıkıh, hadis, ilmihal gibi kitaplar)		+
20	Mescit girişinde bebek arabası, engelli arabası, eşya vs. konulabilecek bir depolama alanı ayrılmış mı?	+	
21	Mescit içerisinde değerli eşyaların konulabileceği düzenekler var mı?	+	
22	Mescit içerisinde çocuk alanı ayrılmış mı?		+
23	Mescit içerisinde engellilerin namaz kılması için alan ayrılmış mı?		+
24	Duvar kaplama malzemesi ses yalıtımı ve akustik bir düzen sağlıyor mu?	+	

01-15 → Yeterli

16-19 → ★★☆☆

20-21 → ★★★☆

22-24 → ★★★★★

YETERSİZ

11.2. UYGULAMA DEĞERLENDİRME RAPORU

Proje kapsamında dinlenme tesislerine göre nispeten daha iyi durumda olan İstanbul'da bulunan 13 AVM' deki mescit incelenerek, örnek uygulama olarak kontrol çizelgesi doldurulmuştur. 13 mescitten 11 tanesi, temel 15 kriteri sağlamadığı için yetersiz bulunmuştur. 1 mescit yeterli ve 1 mescit de 3 yıldız kategorisine girmiştir.

Mescitlerin kontrol çizelgesindeki dağılımı aşağıdaki şekildedir. Buna göre mescitlerin geliştirilmesi gereken özelliklerinden ikinci kriterimiz olan kolay erişilebilirlik sadece dört AVM tarafından sağlanmıştır. İncelenen AVM' lerin çoğunda mescit otopark katında bulunmaktadır. On beşinci kriterimiz olan anti bakteriyel halı kullanımı 3 mescitte sağlanmıştır. Özellikle bu kriterin bulunmaması incelenen mescitlerin bazılarını yetersiz sınıfa sokmuştur. Yirmi iki ve yirmi üçüncü kriterlerde yer alan mescit içinde çocuk alanı ve engelli namaz kıılma alanı, incelenen mescitlerin hiçbirinde bulunmamaktadır. Bu iki kriter proje kapsamında karşılaşılan ihtiyaca binaen oluşturulmuştur.

Değerlendirilen mescitler ilk 15 kriteri tamamlayarak yeterli görülüp, ek kriterleri tamamlayarak da yıldız almaya hak kazanırlar.

		SORULAR																								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
MESCİTLER	1					✓													✓							
	2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓				✓
	3					✓																				
	4	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓		✓				✓
	5	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓					✓
	6	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓				✓				✓
	7					✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓				✓			✓
	8	✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓							
	9	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓		✓				
	10	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓
	11	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓					
	12	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓			✓
	13	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓
		10	4	7	6	13	11	10	11	9	11	11	11	11	10	3	7	10	10	4	6	5	0	0	8	

12. SONUÇ

İnsana ve inanca saygılı sosyal mekân tasarımı projesi kapsamında mescitlerin günümüze kadar ki tarihçesi incelendikten sonra AVM'ler, şehirlerarası terminaller, yol üstü dinlenme tesisleri ve potansiyel insan yoğunluğunun ve sirkülasyonunun bulunduğu umuma açık sosyal mekânlardaki mescitlerin mevcut durumları analiz edilerek karşılaşılan sorunlar tespit edilmiştir. Tespit edilen sorunlardan hareketle insana ve inanca saygılı mescitlerde olması gereken temel kriterler belirlenmiştir. Bu kriterler; fıkha uygunluk, sağlığa uygunluk, ulaşılabilirlik, ekonomik, ergonomik ve insana ve inanca saygılı olmak genel başlıkları altında toplanmıştır. Belirlenen her başlık için detaylı olarak gereksinim çalışması yapılarak mescitlerin değerlendirilebileceği kriter çizelgesi hazırlanmıştır.

Belirlenen kriter çizelgesinde mescidin kullanıma açılabilmesi için 15 temel kriter bulunmaktadır. Bu kriterleri sağlayan mescitler açılmak için yeterli kabul edilmiştir. Temel kriterler dışındaki ek kriterler ile mescitlerin 3 -4-5 yıldızlı olarak sınıflandırması yapılmıştır.

Kriterler ve sınıflandırma çalışması tamamlandıktan sonra proje başlangıcında durum analizleri yapılan muhtelif dinlenme tesisleri ve AVM'lerdeki mescitler hazırlanan kontrol çizelgesine göre değerlendirilerek sonuçlar raporlanmıştır.

Son olarak belirlenen bütün kriterleri sağlayan örnek tip mescit mimari detayları tasarlanıp projelendirilmiştir.

Proje hayata geçirildiğinde, umuma açık mekânlarda kullanıcılar (engelli, yaşlı ve hamile bayanlar dahil) fonksiyonel, fıkha uygun, sağlığa uygun, temiz, erişilebilir, rahat bir ortamda ibadet ihtiyaçlarını gidermiş olacak ve mescitler standardizasyona bağlanarak denetimi kolaylaştırılmış ve sürdürülebilir sosyal mekânlar olacaktır.

13. KAYNAKLAR

1. GÖNCÜOĞLU, S.Faruk. İlk Mescitten Bugüne Camii.
http://www.yenifikirhaber.com/haber.php?fn_mode=fullnews&fn_id=17834&aut=faruk (Şubat 2016 tarihinde erişilmiştir).
2. SÖNMEZER, Şükrü, ve Selçuk SEÇKİN. İstanbul Mescitleri. <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=384283> (Şubat 2016 tarihinde erişilmiştir).
3. ÖNKAL, Ahmet, ve Nebi BOZKURT. Cami. Cilt 7, İslam Ansiklopedisi içinde, 46-50. 1993.
4. BOZKURT, Nebi, ve Yavuz TIRYAKİ. Cilt 32, İslam Ansiklopedisi içinde, 357-360. 2006.
5. KESKİN, Esra. 2011. http://www.zaman.com.tr/cuma_namazgahin-halisi-cimen-kubbesi-sema_1105364.html (Şubat 2016 tarihinde erişilmiştir).
6. T.C. BAŞBAKANLIK VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
7. KALA, Ahmet. İslam Medeniyeti Ansiklopedisi. 2015. <http://www.islamped.com/?p=1309> (Şubat 2016 tarihinde erişilmiştir).
8. Diyanet İşleri Başkanlığı Dinlenme Tesisleri Raporu (31.05.2015)
9. Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği - (Ek: RG-8/9/2013-28759)
10. AKYÜZ, Vecdi. Mukayeseli İbadetler İlmihali
11. Dr. Firdevs Kara

www.msmb.org.tr